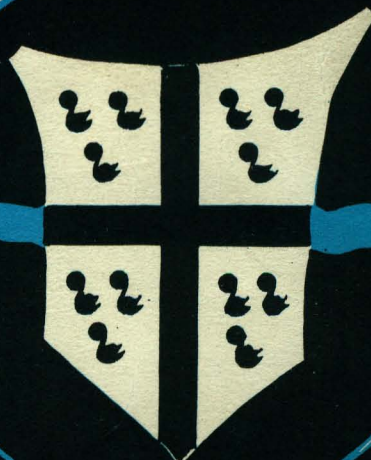

HEEMKUNDIGE PERIODIEK VOOR IZEGEM EN OMLIGGENDE

Ten Mandere

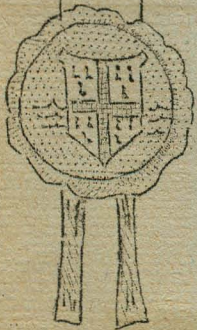

Inhoud

REDAKTIE A. VANDROMME
Bla. W. Houtlandstraat 54 IZEGEM

- Stadsplan van Izegem, naar de oorspronkelijke kaart van François De Bal uit het jaar 1746 (Gift van "Ten MANDERE" aan de leden van 1961-62)	
- Bedenking bij een "caerte figuratieve..." R.Verholle	3
- Landt-bouck 1746 zijnde de bijzonderste artikels uit het eerste canton	5
- Situatieplan van deze verhoemde porcelen.	6
- Romeinse munt te Izegem M. Nuyttens	11
- De Izegemse lijnwaadhandel Uivoerige behandeling van de spreekbeurt gehouden voor de kring op 12 oktober 1960 E.H.J. Geldhof	12
- Onze Izegemse lijnwaadhalle	23
- Portret van Petrus PARMENTIER.	24
- Figuren van bij ons: Petrus Parmentier, De eerste Izegemse textielfabrikant die machinaal ging weven E.H.J. Geldhof	25
- Verdwenen straatnamen te Izegem A. Vandromme	29
- Actueeltjes A. Vandromme	33
- Actueeltjes in beeld	35
- Portret van Jozefa VAN HOUTLAND	36
- Nadere kennismaking met.....Jozefa Van Houtland	37
- Kringleven R. Leroy	41

MCMLXI

WIE LID WIL WORDEN VAN "Ten MANDERE"....

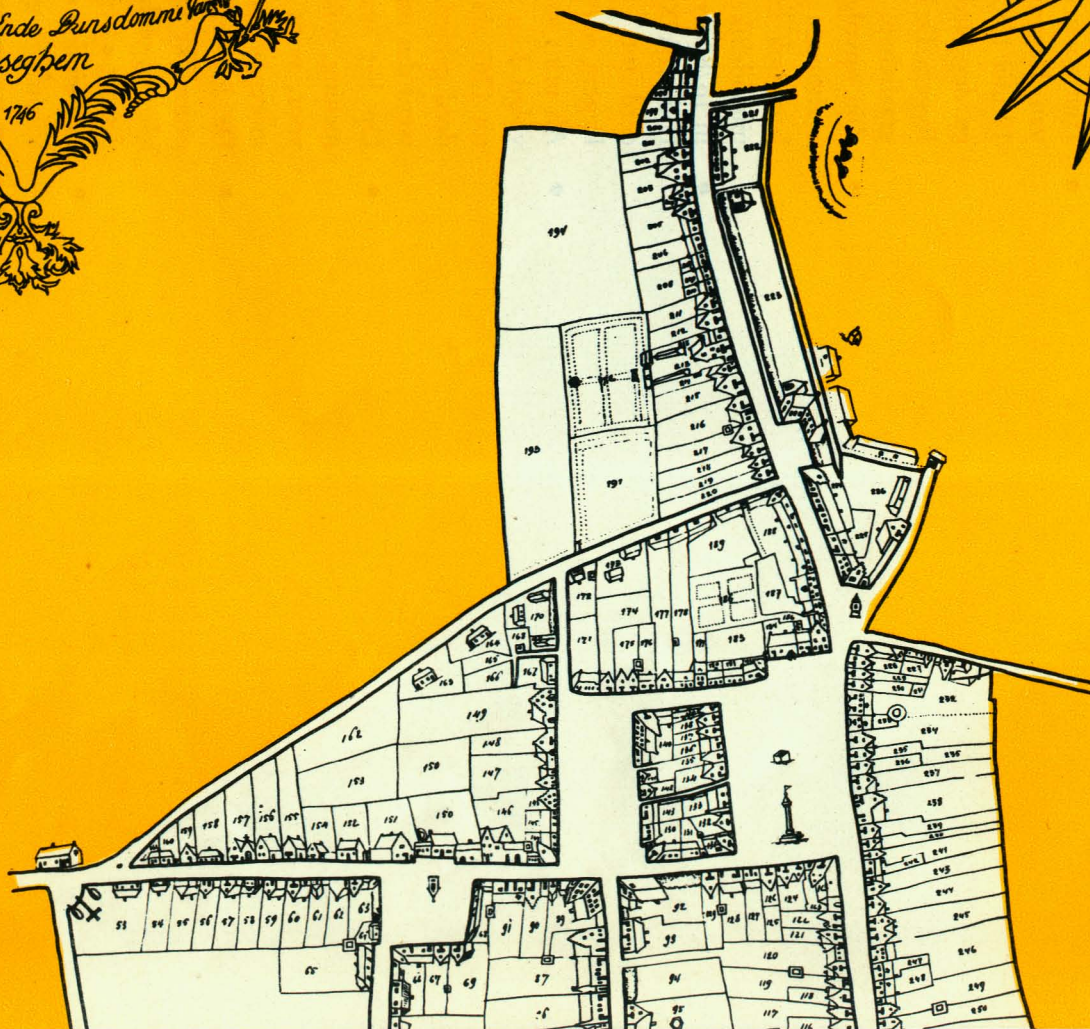
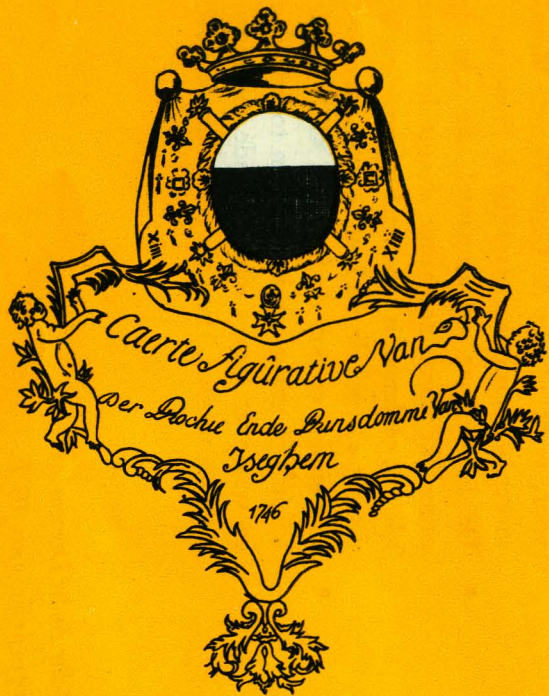
- Kan persoonlijk betalen aan de heer Alberic DEPREZ,
Bank van Roeselare, Marktstraat, IZEGEM of
- Kan overschrijven op de P. R. nr 95.76
Bank van Roeselare te Izegem met de vermelding: Voor "Ten Mandere"

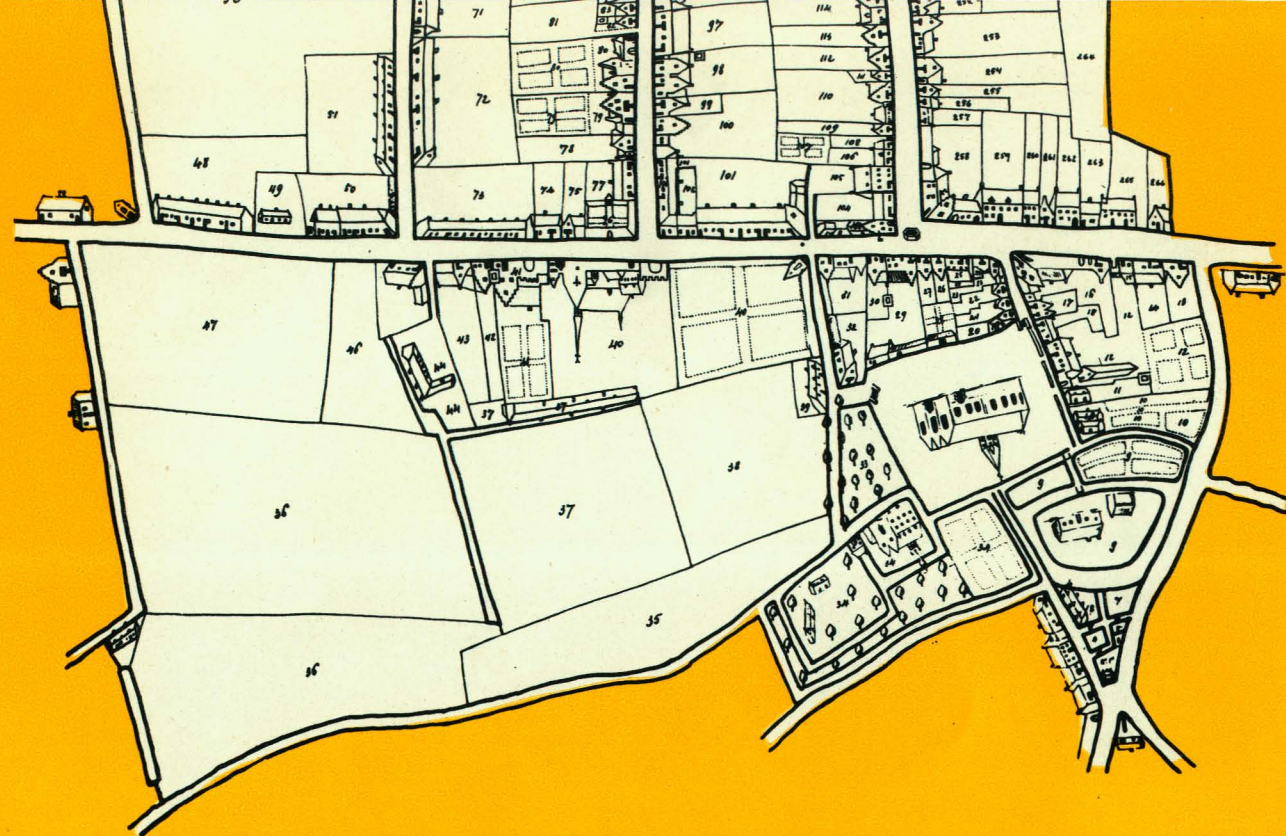
ERELEDEN: 100 F

STEUNENDE LEDEN: naar keuze - minimumprijs 50 F

WERKENDE LEDEN : 50 F

Zijt g' over 't tijdschrift echt kontent
Kijk dan ook niet op een cent !

*Landt Caerte vande grootten, nieuwe canten ende abouten vande hofsteden,
 boomgaerden, landen, boschen ende meerschen der*

Prochie ende Prinsdomme van Iseghem

*ghelegen onder de roede van Meenen ende Capelrije van Iper, vernieuwt inghevolge
 den Landbouck derselve prochie gemaectt ende ghedrebeert door Walraeve ende pieter Lust in
 hün leven gesworen landt meter van oost Iper ambacht ende der Capelrije van Cortryck, in-
 daeten xxij^{de} zebre 1653, sijnde dese vernieuwinghe met de annexee caerte gemaectt ende ghedrebeert
 door den onderschreven Francois De Bal ghesworen landt meter der voornomde Capelrije van Cortryck. Ten
 versoecke van Heeren Hooghe Bailliu Burgmeister, Mitsgaeders Schepenen ende pointiers der
 voornomde prochie ende prinsdomme inder manieren soo hier boven staet, alles geformeert volgens het
 beleet ende te kennen, gheven van diverse proprietazesen, gebruijckers ende insetenen tot Iseghem
 daer toe aensocht ter bevattinghe van onderschreven Francois De Bal, residerende binnen der stede
 van Harelbeke in het teeken der waerheit hebbe dese onderteckent desen 21 sbrē 1746*

F. De Bal

Op de kaart komt het wapen voor van de prinsen van Izegem « van sabel (zwart) met een schildhoofd van zilver ».

- Dit was het oude wapen van het huis **Vilain van Gent**, geslacht dat door het huwelijk van Adriaan Vilain op 12.2.1525 met Margareta van Stavele, erfvrouw van Izegem, in het bezit kwam van onze stad.
- Hun zoon **Maximiliaan** was de eerste heer van Izegem uit dit geslacht en kreeg op 19 mei 1582 van Filips II, koning van Spanje en der Nederlanden, de titel van graaf van Izegem. De heerlijkheid Izegem werd aldus een graafschap.
- Zijn opvolgers, de graven van Izegem, wier bezittingen grotendeels in Frans-Vlaanderen en later ook in de Jura gelegen waren, werden uiteindelijk Franse edelen.
- In 1678 werd Jan-Frans Vilain van Gent door Lodewijk XIV, koning van Frankrijk, bevorderd tot « **prince d'Isenghien** » en werd Izegem een prinsdom.
- Als prins van Izegem werd Jan-Alfons opgevolgd door zijn zoon Lodewijk, die van 1687 tot 1767 zijn prinselijke rechten over Izegem deed gelden. Bijgaande « Caerte Figuratieve » werd dus onder zijn heerschappij opgemaakt.
- Op het wapen komen, althans naar onze mening, ook twee gekruiste maarschalkstaven voor, want « Louis de Gand-Mérode-Montmorency » was ook « maréchal de France ».
- De hermelijnen wapenmantel, die van de prinselijke kroon neerhangt, draagt de Franse lelies en onderaan is een ereteken aangebracht, dat het « Croix de St. Louis » zou zijn.
- We vinden er ook de fameuze XIII, dat de Vilain's zo graag aan hun wapen toevoegden en waarover zoveel uiteenlopende meningen gegeven werden. Hierover een volgende maal.

Deze kaart kan ook **ongevouwen** bekomen worden bij dhr André Demeurisse in het secretariaat Stadhuis, Izegem, tegen de geringe prijs van 10 F.

BEDENKINGEN BIJ EEN "CAERTE FIGURATIEVE..."

Met dit nummer zetten wij onze tweede jaargang in.

Allerwegen werden onze eerste drie nummers gunstig onthaald. De gevarieerde en degelijke inhoud, de verzorgde illustratie en de frisse verluchting hebben onze periodiek tot een graag ter hand genomen bezit gemaakt. Wij wensen en hopen op de ingeslagen weg verder door te stappen - of te varen? - en zelfs nog, indien onze financiële mogelijkheden het enigzins toelaten, inhoud en presentatie te verbeteren.

Verleden jaar hebben wij onze leden bij hun eerste inschrijving de Sanders-kaart van Izegem ten geschenke aangeboden. Het bestuur zal trachten dit aanbieden van een "lidmaatschap-presentje" te doen uitgroeien tot een traditie. Wij zijn daarom gelukkig U dit jaar een kopij te kunnen aanbieden van het stadscentrum, zoals dit voorkomt op de "Caerte Figuratieve van Ser Prochie ende Prinsdomme van Iseghem".

Verder in dit nummer vindt U de daarmee samengaande beschrijving van de daarop voorkomende percelen, zoals wij die aantreffen in het Landboek van 1746, opgemaakt door François De Pal.

Dit landboek is praktisch het enige document, dat ons nog een idee geeft van het toenmalig uitzicht en de grondverkeveling, nu reeds meer dan twee eeuwen geleden. In bedoeld uittreksel zult U bij elk nummer vermeld vinden: "t.v.l.b. arlo..." hetgeen beduidt ten voorgaende landboucke articulo en verwijst naar een ander landboek, dat daaromtrent een eeuw vroeger was opgemaakt en dateerde van 1653.

Laatstgenoemd landboek, anno 1653, berustte tijdens de laatste oorlog nog in het stadsarchief en lag ten prijke in de heemkundige tentoonstelling, die de eerste zondag van september 1944 zou geopend worden.

Wegens de gebeurtenissen van die zondag is deze tentoonstelling nooit opengegaan, alle tentoongestelde archiefstukken werden naar het stadhuis terugggebracht, uitgezonderd bedoeld landboek, dat sindsdien onvindbaar gebleven is. Toen verleden jaar enkele bereidwillige leden van "Ten Mandere" het oudste gedeelte van het stadsarchief in orde brachten en klaanberden, vonden zij nog het omslagpapier, waarin dit landboek geborgen was geweest, maar..... dat was ook alles.

Wij maken daarom van deze gelegenheid gebruik om een plechtig beroep te doen op het eergevoel van de huidige bezitter en bewaarder van dit landboek, opdat hij dit aan het stadsarchief zou terugbezorgen. Het bevat een schat van toponymische gegevens over onze stad, die aldus dreigen verloren te gaan. Dit stuk maakt een der waardevolste documenten uit met het oog op de locale geschiedschrijving.

Wij veronderstellen nog altijd, dat deze bezitter het meegenomen heeft uit belangstelling en liefhebberij, met de eenvoudige bedoeling het eens grondig na te pluizen en zeker niet met het opzet het werkelijk te ontvreemden en tot eigen persoonlijk bezit te maken. Mogelijks weerhoudt hem een zekere schaamte om dit goed na zoveel jaren terug te brengen, en aldus een vroeger begane fout te moeten bekennen. Hij bedenke echter, dat hij een dergelijk document niet aan het nageslacht mag onttrekken, en er bestaan zeker middelen genoeg om het terug te bezorgen, zonder dat de eventuele afzender zou bekendgeraken. Een aangetekende zending per post of per spoor uit een nabije gemeente zou reeds de oplossing brengen. Wij geven deze onbekende daarenboven ons erewoord, dat hij voor iedereen zal onbekend blijven, in geval hij ons persoonlijk het verwenen landboek zou willen terhandstellen.

BEDENKINGEN BIJ EEN " CAERTE FIGURATIEVE..."

Dit beroep op zijn welwillendheid en goede gevoelens moge hem er toe aanzetten het stadsarchief opnieuw met dit belangrijk stuk te verrijken. Alle liefhebbers van heemkunde, alle leden van "Ten Mandere" zouden zijn gebaar ten eerste op prijs stellen en die onbekende grootmoedig zijn vergetelheid (zo willen wij 't nog altijd noemen) vergeven. Indien hij een echt en oprecht liefhebber van heemkunde en geschiedenis is en voor de locale geschiedschrijving iets over heeft, zal hij dit gebaar stellen.

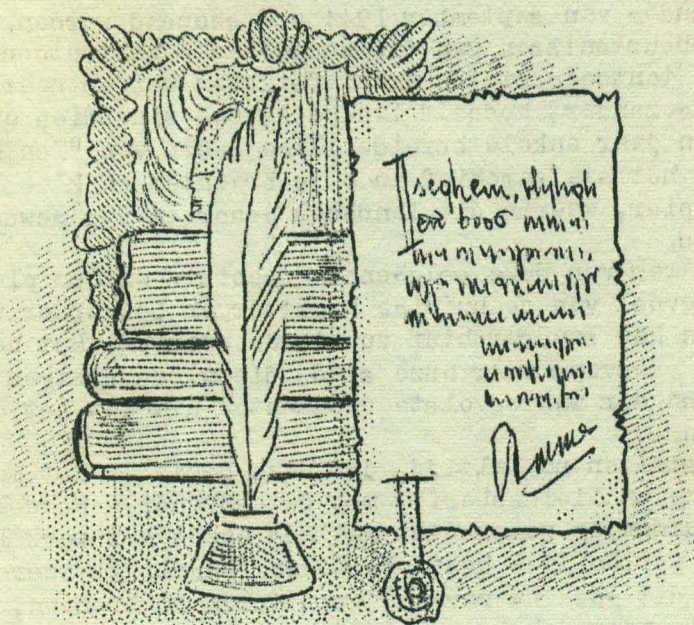
Deze terugkeer te hebben verwezenlijkt ware reeds een mooie actiefpost op het bilan van onze kring.

Wij willen het daarbij echter niet laten en dit tweede kringjaar besteden aan degelijk werk. Het zal mogelijks iets minder spectaculair zijn en minder tot de massa spreken, maar het moet een jaar worden, waarop meerderè leden een studieonderwerp aanvatten. Het weze zeer beperkt in zijn omvång, het behore tot de meest recente geschiedenis, het weze zelfs het vastleggen van enkele merkwaardige gebeurtenissen uit de laatste jaren. Het zal zeer verdienstelijk werk zijn. Alles wat vóór vandaag geschiedde is geschiedenis. Dit te hebben vastgelegd voor het nageslacht is reeds een waardevolle bijdrage voor de latere geschiedschrijving.

Ons tweede kringjaar weze een jaar van studie.

Het moge rijke vruchten afwerpen.

R. VERHOLLE

4
Spreek nu eens een vriend aan en dan eens een andere
Uw woord wint beslist een NIEUW LID voor "Ten MANDERE"

Landt Bouck

Ende Beschrijvinghe van de Grootten Nieuwe Canten
Ende Abcūten van de hofsteden Boomgaerden
Landen Bosschen ende Meerschen
der

PROCHIE ENDE PRINSDOMME

van

I S E G H E M

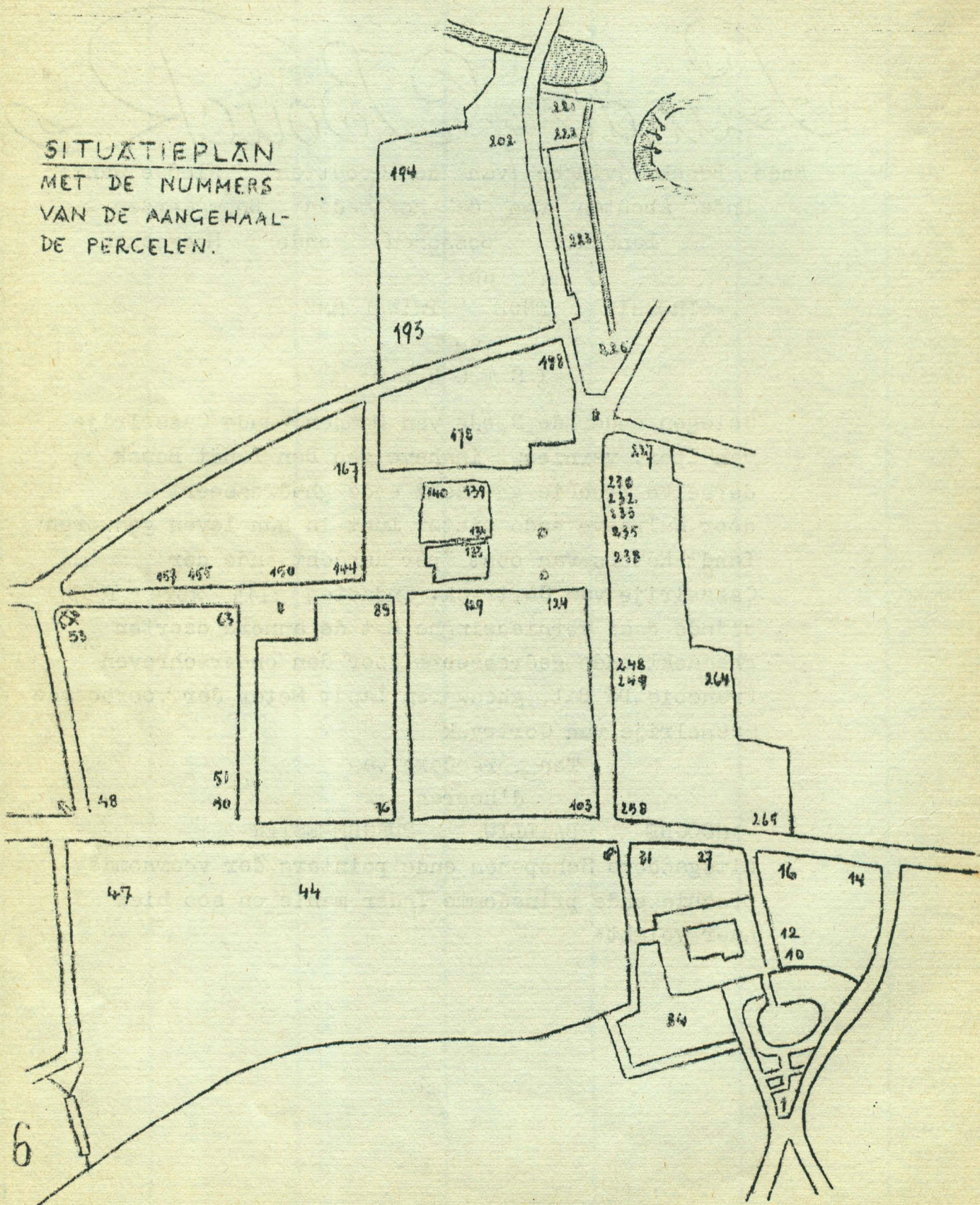
Gelegen onder de Roede van Meenen, ende Casselrije
van Iper, vernieuwt inghevolghe Den Landt Bouck
derselve prochie ghemaekt ende ghedresseert
door Walraeve ende pieter Lūst in hun leven gesworen
Landt Meters van oost Iper ambacht ende der
Casselrije van Cortryck. Indaeten xliij xbre 1653
sijnde dese vernieuwinghe Met de annexe caerten
ghemaekt ende gedresseert door den onderschreven
Francois De Bal, ghesworen Landt Meter der voornoemde
Casselrije van Cortryck

Ten versōcke van
d'heeren

HOOGHE BAILLIU BURGHMEESTER

Mitsgaeders Schepenen ende pointers der voornomde
prochie ende prinsdomme Inder manieren soo hier
naer volght:

SITUATIEPLAN
 MET DE NUMMERS
 VAN DE AANGEHAAL-
 DE PERCELEN.

1. Lucas Valcke eene behuysde erve ten (t) voorgaenden (v) lant-
boucke (1 b) van den xiii December 1653 maeckende met de seven
volgende erven aldaer arlo 1612 paelende Oost de PAEPE straete
Suyt den Knock vande gemelde paepestraete ende Kerckwegh, West
den gemelden KERKWEGH, Noort den Uytganck van Jooris Sabbe en-
de volgende erve, groot 0...0...11
10. De Kercke en Disch deser prochie, een behuysde erve t.v.lb.
arlolc3, paelende O. de paepestraet, S. de voorg. erve over
de BOSSEBEKE, W. het kerckhof, N. de twee volgende erven,
groot 0...0...72
12. Jacques Vande walle eene beh. happende erve genaemt d'her-
ghe den Engel, t.v.lb. uuyt arlo 102 en 99, paelende O. de
paepestraet, d'erve van hilarius de Schrijver ende Sieur
Jacques Clement, S. de 2 voorg. partyen, W. het kerckhof ende
d'erve joannes Larmeseau ende N. met d'happe de straete van
Iseghem naer Ghent, groot 0...2...4
14. Sieur François Joseph Badot by coope van jacques Clement, een
beh. erve t.v.lb. uuyt arlo 99I paelende O. de voorg. erve,
S. ende ten deele W. d'erve van Jacques vandewalle, noch W.
de volgende, ende N. de voors. STRAETE VAN ISEGHEM NAER COR-
TRIJCK, groot 0...0...46
16. De weduwe van Pieter VanOost een hapte erve t.v.lb. uuyt arlo
99 enloo; paelende O. ende ten deels S. derve van jacques van-
dewalle joe Angelycke Vandemaele ende joannes Larmeseau, W.
de KERCKSTRAETE ende N. de GHENTSTRAET 0...1...9
27. Joannes Vrommant eene beh. erve t.v.lb. uuyt arlo 109, pae-
lende O. de voorg. partye, S. de volgende, W. Wed. p. VanOost,
N. den Cnock recht over de MARCKTSTRAETE, groot 0...0...14
31. Gillis Buysse fs. Gilles, te voorent Hubrecht de le Forge
eene beh. erve t.v.lb. arlo 112, paelende O. de voorgaende
erve, S. de volgende, W. het KERKWEGELKEN ende N. de Gent-
straete, groot 0...0...54
34. Deselve eene moete (motte?) met een huys van plaisance ende
NEDER HOF West daeraenmet alle de wallen ende de cmmelooopen
ront daeraen, t.v.lb. arlo 114, paelende O. den kerckwegh,
S.+ W. de beke, N. noch de beke, selfs voorgaende en het
kerckhof, groot 0...6...80
44. Pieter Vandeputte eene beh. erve met een uuytganck tot op de
GENTSTRAETE t.v.lb. 121, paelende O. de voorg., S. het cloos-
ter, W. Jacobus Werrebrouck te w. voorent Maerten Carpentier,
N. de volgende erve, groot 0...1...34
47. Mevrouw de douariere van Jonker Jacobus Norbertus Demossche-
ron, eene partije lant t.v.lb. arlo 1652, paelende O. de vol-
gende erve, S. selfs lant W. een dreveken ofte voetwegh ende
N. de str. van Iseghem naer Rousselare 0...8...64
48. Gilles BÛsse by cheynse van syne excellentie de prince van
Iseghem een hapte geh. erve t.v.lb. uuyt arlo 150, paelende
O. derve van Girille Ameye ende volgende erve, S. de straete
van Iseghem naer Rousselaere, West het STRAETKEN VOOR DEN
WILDEMAN ende N. de WYNGAERTCOUTER, groot 0...2...20

50. De wed. ende hoirs Joseph Dorme by cheynse van syne exc. de prince van Iseghem een beh. erve t.v.lb. uuyt arlo 159, paelende O. de WYNHAERTSTRAET, S. de voors. straete naer Rouselaere, W. voorg., N. de volgende, groot 0...1...40
51. Guillaemo Ameye by cheynse als vooren eene beh. erve t.v. lb. uuyt arlo 150, paelende Oost de WYNGAERTSTRAETE, S. de voorg., W.+N. de volgende, 0...2...30
55. Pieter Dobbels fs. Pieter by cheynse als voorn. eene beh. erve t.v.lb. uuyt arlo 150, paelende O. de naervolgende partye, suyt de voorgaende, W. de straete voor den Wildeman ende N. D'HONTSTRAETE, groot 0...1...30
63. Den heer pastor van (c?)auteren eene beh. erve met een hopken van Suyden totaen den steenput t.v.lb. uuyt arlo 140, paelende O. de MELCKMARCKT, ende volgende erve, S. noch de volgende erve en derve van gillis Buysse, W. de voorgaende, ende N. de hontstraete, groot 0...0...34
76. De Grauwe Susters deser prochie eenen hof rondomme bemeint t.v.lb. arlo 125, paelende O. de NIEUWE STRAETE, S. de Gentstraete, W. de voorgaende erve, Noort de naervolgende erve, groot 0...0...38
89. Jonckvrouwe De Bouck eene beh. erve wesende een herberge genaemt DEN ROODEN HOET t.v.lb. arlo 134, paelende O. de nieuwe str., S. de voorg., W. de naerv., N. de COORNMAERT groot met eenen waterganck suydewaert tot anden steenput, groot 0...0...70
103. Christiaen Verhults eene erve wesende eene herberg t.v.lb. uuyt arlo 18 paelende O. de martstraete, S. de Gentstr., W. den UYTGANCK VAN BAPTISTE VINCKE, ende N. de naervolgende erve, groot 0...0...26
124. De wed. chr. Strobbe eene beh. erve t.v.lb. uuyt arlo 34, paelende O. de voorg., S. J. Bap. Outermaerten, W. Selfs volg., ende het Capittel van Onzer Lieve Vrouwen tot Cortrijck, Noort de GROOTE MAERT, groot 0...0...28
129. Pieter Huyssentruyt, eene behuysde erve t.v.lb. arlo 31, paelende O. de voorg., S. den uuytganck van Fr. Samyn, W. Pieter Valcke en de Wed. Joseph vandermoere, Noort de STRAETE TUSSCHEN BEIDE MARTEN, groot 0...0...32
133. Joan-Bapt. Vanhallelwijn eene beh. erve by cheynse v/d. Prince t.v.lb. arlo 39, paelende O. de gr. mart, S. de voorg., W. Marin Vermoete, Noort DEN OMMEWEEGH TUSSCHEN BEYDE MARTEN, groot 0...0...25
134. Judocus Ameye eene beh. erve t.v.lb. arlo 47, paelende O. de gr. mart, S. de BINNENWEEGH TUSSCHEN BEIDE MARTEN, W. de wed. Emmanuel Vanacker, noch W.+N. de volgende erve, groot 0...0...10
139. Pieter Joseph Verhelle, eene beh. erve t.v.lb. arlo 42, paelende O. de gr. mart, S. de voorg., W. de volg. genaemt DEN KEYSER, N. KETELSTRAAT 0...0...18

140. De wed. van Mijneuse Henricii tot Cortrijck eene beh. erve, genaemt den Keyser t.v.lb. arlo 41, paelende O. de 4 voorg., S. den UUYTGANCK VAN CAREL VAN BRABANT, W. de Cooremart, en N. de KETTELSTRAETE, groot 0...0...48
144. François Van Wuytsberghe, ghetrauw't met Marie hanne Van Suyt, eene beh. erve t.v.lb. arlo 163, paelende O. de Cooremart, S. D'hontstraete, W. derve van Carel Van Dommele ende Noort de volgende erve, groot 0...0...20
150. Pieter Maertens eene beh. erve t.v.lb. arlo 161, paelende O. Carel Van Dommele, Fr. Legley en Fr. Werrebrouck, S. de MELCKMART, W. de volgende erve + de weduwe Christaen Strobbe, ende N. de voorgaende erve, groot 0...1...58
155. Bapt. Vincke eene beh. erve t.v.lb. arlo 157 paelende O. de 2 voorg. ende derve Pieter Maertens, S. d'hontstr., W. de naerv., N. WULVESTRAETKIN 0...0...56
157. Baptiste Vincke eene beh. erve t.v.lb. arlo 155 paelende O. de voorg., S. d'hontstraete, W. de naervolgende, N. het WULFSTRAETKIN, groot 0...0...40
167. Denselven eene beh. erve t.v.lb. uuyt arlo 166, paelende O. HET STRAETJEN LEEDENDE VAN DE COOREMART NAAR WULVESTRAETKIN, S. ant. Vlieghe, N. 2 volg. 0...0...28
178. De wed. Jooris Verhelle, eene beh. erve t.v.lb. arlo 171, paelende O. de volg., S. het KETTELSTRAETKIN, W. de voorg., N. Jac. Fontier, groot 0...0...28
188. D'heer Robert Vanderbrugghen eene beh. erve genaemt HET PEERDEKEN, t.v.lb. arlo 178, paelende O. de BRUGGHSTRAETE, S. voorg., W. naerv., N. Wulvestraet 0...1...16
193. Denselven by cheynse voorn. eene partye lant t.v.lb. surplus arlo 1838, paelende O. de 2 voorg., S. de Wulvestr., W. lant + meersch der PASTORIE VAN ISEGHEM, N. de volgende partye, groot 0...3...70
194. Syne Excellentie den Prince van Iseghem marichal van Vrankrijk, eene partye lants t.v.lb. uuyt arlo 1837, de reste gheincorporeert in no's: 201, 202, 203, 205, 206, 208 paelende O. div. erven, S. 2 voorg., W. Selfs, Noort de volgende 0...6...24
202. De KERCKE VAN ISEGHEM eene beh. erve paelende O. de BRUGGHSTR., S. de naerv., W. het lant van den Prince, N. de voorgaende, groot 0...0...25
221. Anthone deputit ende Baptiste Deputit synen sone eene beh. erve t.v.lb. arlo 201, paelende O. den prince, S. naerv., W. Brugghstr., N. de CAYE 0...0...28
222. Christiaen Verhulst, eene behuysde erve t.v.lb. paelende O. DE WALLEN VAN DEN PRINCE VAN ISEGHEM, W. de Brugghstr., N. de voorg., groot 0...0...66
223. De GULDE BROEDERS VAN ST. JOORIS een huys wesende eene herberg met het schuttershof t.v.lb. arlo 202, paelende O. de wallen van de hofstede van den prince van Iseghem, S. naerv., W. de Brugghstraete, Noort de voorgaende, groot 0...2...12

226. Denselven Laureins eene hapte beh. erve t.v.lb. uuyt arlo 203., paelende O. de dreve van de hofstede v/d prince, S. de enoek van ghemelde dreve ende selve Brugghestrate, N. 2 voorg., N. voorg., +hofstede v/d prince 0...1...13
227. Pieter Vandeputte, eene hapte beh. erve t.v.lb. arlo 48, paelende O. d'hoirs Pieter Japick, S. de 2 volg., W. de Gr. mart, N. de CEUNENHAEGHSTR. 0...0...36
230. D'hoirs Pieter Japick eene beh. erve t.v.lb. arlo 51, paelende O. de S. selis, W. de POILGE MART, N. voorgaende, groot 0...0...18
232. Deselve hoirs eene hapte behuysde erve met eene brauwerije t.v.lb. surplus arlo 51 + arlo 53, paelende O. derve van dhoirs Joannes Dekeerseschietter, ende KEUNHAEGHE KOUTER, S. 2 volgende, W. de poillemart, + voorg. erve, N. de 2 voorg. erven en het KEUN HAEGHE STRAETKIN, groot 0...1...19
233. De Wed. jan Bapt. Strobbe eene beh. erve t.v.lb. arlo 54, paelende O. + S. de naerv., W. de BOTERMART, N. de voorg. erve, groot 0...0...14
235. De wed. joannes deVoldere eene hapte beh. erve t.v.lb. arlo 56, paelende O. den Keun haegh kouter, S. 2 naerv., W. de GAEREMART, N. voorg. 0...0...40
238. Baptiste Vincke, eene beh. erve synde een herberghe genaemt DE DRIE CONINGHEN t.v.lb. arlo 59, paelende O. den Keun haegh Kouter, S. de volgende, W. de GROOTE MART, N. de voorg. erve, groot 0...0...92
248. De weduwe Jooris Mestiaen eene beh. erve t.v.lb. arlo 68 paelende Gellinck Matthys ten O., S. naerv., W. de MARTSTR., N. voorg. erve, groot 0...0...22
249. Matthys Gellinck eene beh. erve t.v.lb. surplus arlo 69, paelende O. de CEUNHAEGHCOUTER, S. de volg. W. de martstr., N. voorg. +selfs 0...0...73
258. Joannes Gellinck eene beh. erve een herberghe genaemt DEN HERT t.v.lb. arlo 77, paelende O. naerv., S. de Gentstr., W. de martstr., N. voorg. 0...1...12
264. Pieter Vanhoutte eene erve wesende HET SCHUTTERS HOF VAN DE BOSSENIERS t.v.lb. uuyt arlo 82, paelende O. tlant van mijn heere beegin, S. de 2 voorg., W. François Verduin, De Wed. J. DeVolder, de wed. Pieter Joseph Dorme, ende Noort den Ceunhaeghcouter, groot 0...1...50
265. Denselven eene beh. erve synde een herberghe genaemt DE BOSSE t.v.lb. uuyt arlo 82, paelende O. de naerv., S. de Gentstr., W. derve Pieter Spriet, ende Noort mijn heere beegin, groot 0...0...80

ROMEINSE MUNT GEVONDEN

Dat onze stad niet voorkomt op Romeinse landkaarten en dat ook de Romeinen hier géén versterkte woonplaatsen aanlegden is met zekerheid te verklaren, maar.... dat de Romeinen hier niet zouden geweest zijn, zij het dan maar in gewoon voorbijgaan, dat is niet waar; want ze zijn hier geweest en heel zeker zijn ze hier voorbijgetrokken op weg naar Engeland en voor meerdere doeleinden.

Een bewijs hebben we alvast: er is een Romeins geldstukje gevonden en nu is dat bewijs onmiddellijk te weerleggen met de vraag "Wie heeft het verloren?". Wel noch U noch ikzelf, maar iemand die het als munt moet gebruikt hebben, want het eeuwenlang verblijf in de grond heeft zijn sporen nagelaten op deze munt. De keerzijde is bijna totaal weggevreten, terwijl de voorzijde van een prachtige groen-grijze patina is voorzien.

Na het schoonmaken van dat 13 millimeter groot bronzen muntje, waarvoor niet eens een muntnaam bestaat, kon ik het volgende ontcijferen: Voorzijde: naar rechts gekeerd Keizerhoofd met twee lauwertakken gekroond met duidelijk leesbare tekst "CONSTANTIUS AUG ". Voor deze tekst moet er nog wat gestaan hebben, maar de tijd heeft het uitgewist en alleen de sporen van letters zijn waarneembaar; op de keerzijde: Twee mannenfiguren, vermoedelijk twee soldaten met een veldstandaard, op de gehele keerzijde sporen van tekst doch onleesbaar.

Wie liet nu dit muntje slaan? Om precies te zijn: FLAVIUS JULIUS CONSTANTIUS, zoon van Constantijn I en Faustina; hij was mederegent met zijn vader van 323 tot 337 en Keizer van 337 tot 361.

Zijn regering staat gekend als zijnde voorspoedig, hij versloeg een opstand tegen keizer Magnentius en stierf in de ouderdom van 44 jaar.

Om nu tot onze heemkunde terug te keren: Het muntje werd in de maand mei 1961 gevonden, bij het schoonmaken van een bloemenhofje in de Molenhoekstraat en mij gebracht ter ontcijfering, waarvan ik gaarne gebruik maak deze kleine muntvondst aan onze vereniging mede te delen.

M. Nuyttens.

DE IZEGEMSE LIJNWADHANDEL

PRAENOTA : grondig te onderscheiden:

- A.-- WOLLEN WEEFSEL, vervaardigd uit een dierlijke vezel, de gesponnen wolvezel. Deze handel en industrie was in het Vlaamse land zeer oud en ging terug naar de Romeinse en Merovingische tijd. Deze industrie was echter het monopolium geworden van de eigenlijke middeleeuwse steden (Izegem werd slechts stad in de Hollandse tijd) zoals Brugge, Leper, Kortrijk, Poperinge, Tielt die hun draperie bezaten en daar angstvallig op waakten.
- LINNEN WEEFSEL, vervaardigd uit een plantaardige vezel. Als dusdanig is deze industrie gebaseerd op de vlasverbouwing en zal ze noodzakelijk eerst en meest te vinden zijn op het platteland waar het vlas geteeld wordt. Want in de oude tijden bestonden er geen eigenlijke afzonderlijke vlasroterijen. Bijna iedere landbouwer had een zekere oppervlakte vlas verbouwd, rootte en zwingelde zelf, spon en weefde dan gedurende de stillere wintermaanden. Wij hebben het hier niet over deze bedrijvigheid ofschoon dit gerust het onderwerp van een spreekbeurt zou uitmaken. Wij hebben het over de H A N D E L, want alleen deze bracht rijkdom. Zoals nu nog trouwens. U kunt natuurlijk opmerken dat het wollen weefsel ook op de landbouw en de veeteelt gebaseerd is in de mate waarin de wol afhankelijk is van de schapenteelt. Maar de wol was een importartikel; kwam meestal uit Engeland, terwijl de linnenfabricatie hoofdzakelijk op de productie van de eigen bodem teerde.

B. SEDERT WANNEER KWAM DE LINNENHANDEL IN VLAANDEREN OP?

Tot voor 1337 (100jarige oorlog die duurde tot 1453) was de linnenfabricatie uitsluitend in N. Frankrijk gesitueerd. 1337: keerpunt:

- de pest van 1347 die zowat in gans West-Europa verschrikkelijk woedde en de benden paenitenten of geselaars deed ontstaan.
- de Boerenopstand van 1358.
- Stropersbenden die in deze troebele jaren van de 100jarige oorlog het land onveilig maakten.

In deze algemene onveiligheid wordt de linnenHANDEL verlegd naar het N. eerst in het Henegouwse, zoals onze handel zich op het einde der 16e eeuw (geuzen) zich opnieuw naar Frankrijk en nu ook naar Holland zal verleggen. Vooral N. Frankrijk was zwaar getroffen: dus de linnencentra: Normandië, Picardië, Artesië, Champagne, Isle-de-France. Na 1348 komt het Henegouwse tot hoge bloei.

De woelingen in ons land op het einde der XIVE eeuw waren slechts oppervlakkig: Bourcandië bracht welstand. De ooggetuigen van die tijd zijn het eens nl. Chastellain, Philippe de Comines.

VOOR VLAANDEREN: 15e eeuw: wording v.d.linnenhandel
16e eeuw: volle bloei.

I. WORDING VAN DE IZEGEMSE LINNENINDUSTRIE.

In de 15e eeuw was Izegem in de Mandelvallei een van de vroegste centra:

Bewijs:

1. 1403: Tielt, Torhout en Roeselare spannen samen tegen Izegem dat markt houdt zonder octrooi of vergunning. Het kan dus nog niet al te lang zijn. De gissing van Tanghe in zijn "Geschiedenis van Izegem" is zeker foutief wanneer hij het begin van de linnenhandel plaatst op het einde der twaalftde of het begin der dertiende eeuw. Hij besluit alleen uit het feit dat Tielt reeds dan een LAKENhale bezat (octrooi 1174) dus zegt hij, Izegem zal er ook wel een gehad hebben rond deze tijd. (zie voetnota)
2. Twee inwoners van Oukene worden gestraft omdat ze bedrog plegen op een naar den vreemde uitvoerende Izegemse linnenhandelaar.
3. 1430: Gent poogt door een linnenstatuut, ontworpen naar Henegouws model, de linnenhandel op Engeland te centraliseren, dit tegen Kortrijk in. Gent achtte het dan nuttig naast Menen en Deinze ook Izegem uit te nodigen voor dit plan. De halle van Izegem kan er in de eerste helft der 15e eeuw gekomen zijn want in 1452 komen Gentse oproerlingen de halle in brand steken. Het kan best zijn dat ze dit deden uit naijver tegen het economisch sterke Izegem. De halle verrees vrij spoedig uit haar puinen, en er moet te Izegem een betrekkelijke rijkdom bestaan hebben want in 1468 bouwden de ingezetenen op eigen kosten een beuk bij aan de Sint Hiloniuskerk. Er moet in deze tijd ook een eerste reglement van de markt ontstaan zijn.
4. Het bestaan van een zeer actieve garenmarkt wordt bevestigd door de kroniek van het Kortrijkse Sioenklooster; men leest er op het einde der 15e eeuw dat de lynwadiers en scœlakenwevers van Kortrijk en omstreken hun garen meest kopen te Kortrijk en te Izegem 'daer oic eene goede markt es van inslaeghe.

Uitg. 1862-1863: blz. 192-194:

Vermoedelijk zal de hal op 't einde der XIIIe of in het begin der XIIIe eeuw gesticht zijn, kort na die van Tielt, hetwelk in 1172, van Philips van Elzas den oorlof verkreeg om eene halle te bouwen.

II. DE XVIe EEUW DE GULDEN EEUW VAN DE IZEGEMSE LINNENHANDEL.

Van zeer groot belang: ontdekking van Amerika: groot afzetgebied wordt daardoor ontsloten:

- a) Spanje krijgt goud uit Amerika en wint aan koopkracht
- b) Spanje voert een ruiltrafiek in waarvan Sevilla de stapelplaats was.

De onbedreigde bloei van de Izegemse linnenhandel wordt benijd door Kortrijk dat Izegem poogt te wurgen.

1518: Kortrijk richt een markt in. Deze mislukt door de schuld van Izegem op 10 km. vandaar.

Om Izegem te verstevigen richt Jan van Stavele, heer van Izegem, in 1525 een smeekschrift naar Karel V en verkrijgt hij een octrooi dat het gereguleerd voortbestaan van de Izegemse weekmarkt verzekert. Het stuk is uiterst interessant.

Uit de jaren 1500-1555 (Rijksarchief Brugge) hebben we een paar processtukken betreffende linnenzaken:

1529: Bestrafing van diefstal van linnen.

"Uut dien dat den hoch balliu van Yseghem te rechte ende te wette ghestelt heeft eenen loy van Overbeke ende datte ter cause van viere lynen lakene die denselven loy dieftelyc den goeden lieden ten diverschen stonden ende plaetsen ontreedt ende ghestolen heeft; ghesien byden mannen vanden hove van Yseghem den heesch ende resolutie dar in begrepen overgheven bijden hoochballiu van Yseghem ten laste van loy van Overbeke en datte ter causen van vier lynen lakene te diverschen stonden ende plaetsen ghestolen heeft. Ghesien ooc de antwoorde ende weere bijden heescher daerup ghedient mitsgaders ooc de kenesse bu hem ghedreven ende de informacien daerop ghehoort ende al ghesien dat inde sake sculdich es ende behoort ghesien te zyne ende up al principaellic ghelet de mannen van den hove recht doende verclaren ende wysen dat men denselven loy ter cause vande delicten meshuizen ende diefte bij hem ghecomiteert up een openbare maert dach voor de halle zal doen fustigieren ende gheselen van hier rons omme de halle van buuten met scerpen roeden up syn bloot lyf zo dat 't bloot daer naer volghen sal ende datte al so ghedaen vulcommen zijnde dat men denzelven loy ter stont zal bannen uten lande van Vlaendre ende graefschip van Vlaendre den termyn van drie jaren up syn rechter oore te bannene binnen maneschyne de heerlicheede van Yseghem ende binnen den derde daghe tlandt van Vlaendre. Den VIIIsten dach van meye 1529.

Balliu Fransois van Caloen, pieter Bouckaert, jan van scoenvelde, pieter van Gheluwe, roelant van langhe-meersch, jan de Wulf, Adriaan Carre Lauwers Wulpit."

1529: opnieuw een vonnis voor linnendiefstal.

1532: een geschil betreffende linnendiefstal:

"Ghesien bij mannen vanden hove vande heerlicheede van Yseghem Emelghem metten toebehoorten de questie ende handelinghe van ghedinghe tusschen fransoys van caloen hoochballiu van Yseghem heeschre over eene zyde ende dieric Maeryns fs. jans ghevanghen ter andre spruytende uut materie van crieme....dat hy nu saterdaghe laetst leden vercocht heeft(dus de markt had wel 's zaterdags plaats) andries gheys coopman van Ghendt een lynen laken up de halle dat daer ghemeten was byden ghezwooren meters(de lijnwaadhandel en het meetrecht volgens een eigen Izegemse el werd jaarlijks voor een zeker bedrag verpacht en uit die pachtsommen kan men het belang van de markt vermoeden) lanc viere en vichtich ellen ende eene halve. Hy heeschre bringende dit lakene inde Ketele legghende by dandre lakene ghecocht bij den zelven coopman ende daerof betaelt te zyne bevonden datter of ghesneden ende ghecoort was ant velende heeft senden halen den voorseiden metere diet anderwaerts ghemeten heeft ende maer lanc bevonden omtrent twee en vichtich ellen datter of ghesneden was bij de vier ellen en de gheen ander bewys en heeft dat syne was zo es wel evident dat dit ghecorte lakene zijne was ende zelve ghesneden heeft in feyte van diefte. Teenderen sentencie in resolutie van rechte dat desen ghevanghen heeshre zal ghecodemptneert zyn te stane ghebonden an eene stake een huere lanc voor de halle ende daernaer ghegheselt up syn bloot lyf met scerpen roeden datter tbloet naer volgen sal.

De verdediging wist echter te bewijzen dat de beschuldiging niet opging en de beschuldiging werd ingetrokken. Galgen stonden talrijk te Izegem. Iedere heerlijkheid met hogere rechtspraak had er. De publiciteit der executies was bedoeld om af te schrikken.

Het zou interessant zijn aan de hand van enkele processen de rechtspraak te Izegem eens uiteen te doen. Heel interessant proces is dit van Adriaan de Poelnare en zijn bende, de bende van Pilleken, met hun diefstallen in het Izegemse: Lendalede en Hulste en hoe ze te Izegem uit een markthuiszeken(dus op de markt bleven houten huiszekens staan tegen de zaterdag) kruikoeken, kaarsen en zout stelen.

Tweede poging: In 1531 opnieuw een poging "tot afdoene van de maert van Yseghem" uitgaande van Kortrijk met Deinze en Roeselare en Wervik.

Derde poging: 1540: Roeselare richt lijnwaadmarkt op; be-
gonnen met Gents kapitaal. De poging mislukt omdat Roe-
selare niet bestand was tegen de van oudsher landelijke

organisatie in de handen van de Izegemnaaren.

Midden de 16e eeuw is Izegem alleen heer en meester in de Mandelvallei. Daarbij moet Emelgen genomen worden dat zich specialiseerde in de productie van hoofdkussenlijnwaad. Daar zijn de namen Spyse en de Reepere in voege. Izegem is de voornaamste leverancier op Gentse en Antwerpse linnentransitohandel.

Na 1550: Dwangmaatregelen van Roeselare: Roeselaarse linnenkoopmans mogen slechts op Roeselare verhandelen. De wegen worden bewaakt. Niettegenstaande de voortdurende tegenwerking van Kortrijk en Roeselare blijft Izegem: het linnen uit het Kortrijkse afkomstig wordt te Sevilla Izegems linnen geheten. Het ware merkwaardig te Sevilla te onderzoeken welke sporen er daar nog bewaard zijn over deze handel.

De bewijzen van Izegems belang in deze tijden:

1. De Izegemse kooplieden beheersen de markten. Befamd is het Izegems koopmansgeslacht van de Crommelino's. Pieter en Amand waren aanwezig op al de stichtingen van andere markten en worden rijkelijk met wijnpenningen bestoken: 1550 te Roeselare; 1553 vrachtaakkoord met de schepenen van Roeselare: gratis vervoer; te Tielt hebben zij de markt in handen; 1570 Menen: Amand Crommelinc samen met Joos en Andries van Baelberghe; 1576 Tielt: wijnpenningen: "drie stedekannen wijns in faveure van de linnen laken maert deser stede ende in bekentnisse dat zy deselve werkelic vervorderden"; 1574 Opening te Kortrijk van lijnwaadmarkt en dit opnieuw door de Izegemnaars.
2. De Izegemse maat: de Izegemse el (7/4 el) algemeen gebruikt in de Mandelstreek. Ook in Brugge.
3. De Izegemse verpakkingwijze "coort ende boekwijs" is gekend en wordt te Brugge afgeschapt. Daar verpakt men "lanc en gerelt".
4. De Izegemse specialiteit is algemeen gekend nl. de Izegemse Blauwkens en het bokraan.
5. Ongehoorde rijkdom in Izegem. Dat kon men bijvoorbeeld zien uit de inkomsten en batige saldi van de Disch. 1513-1514: 585 pond; 1545-1546: 633 pond; 1567-1568: 777 pond; 1569-1570: 980 pond; 1571-1573: 1213 pond. Er werd weinig uitgereikt omdat er niet veel nood was. Tussen 1530 en 1548 schommelt dit getal tussen 14 en 32. Terwijl men voor dezelfde jaren b.v. te Kortrijk grote werkloosheid had. Daar klaagt men over "den armen tydt en de sobere neiringhe".

Nog te noteren voor deze periode: de samenwerking tussen Izegem en Roeselare in 1571-1572 om samen de kosten af te dragen van een Mandelkanaal naar Gent en verder naar Antwerpen. Ieper, Kortrijk, Gent en Deinze verijdelden dit opzet. Het was immers de tijd van het eng particularisme van de steden. Men zag nooit groots. Op heden gebeurt dit echter nog wel.

III. DE TELEURGANG OP HET EINDE DER ZESTIENDE EEUW.

Laatste kwart van de 16e eeuw noodlottig omwille van de troebelen die ontstaan in de godsdienstkwesties. Doorbraak van de reformatie. Ook Izegem had van de plaag te lijden. In 1572-1573 verdrijft Alva de vreemde handelskolonies uit Antwerpen. In juni 1571: tiende en twintigste penning, een soort kapitaalsbelasting om de oorlog te bekostigen. Uit de lijsten der belaste linnenkoopmans volgende namen: Samyn Sap - Roegaer Maertin - Jan Hoorman - Jan de Reepere - Lucas de meulenaere - Martin de Rooms - Ant. Vanneste - Mahieu Yde - Pieter de Coghe - Pieter vanderbrughe - Sal. Ruusschout.

Jan vande Mandre huurt aan de heer van Izegem de lijnwaadelle.

Vanaf 1575 niets dan rampen te Izegem: pest en in 15 weken tijd 3600 doden. In oktober 1575 uittocht naar Gent; ook de pastoor waar hij twee maanden verbleef. In moeilijke omstandigheden boden alleen de steden veilige schuilplaatsen, onder meer tegen de rondtrekkende vrijbuiters.

18 april 1589: rond drie uur werd de in 1577 herbouwde lijnwaadhalle door vrijbuiters samen met het klooster der grau-zusters en het huis van de greffier de Coghe en veel andere huizen in brand gestoken. Gevolg was een massale uittocht der kooplieden uit Izegem:

- in 1578 naar Haarlem.
- einde 1579 uittocht naar Gent; daar blijft de familie van Mandre die zich in 1583 te Antwerpen gaat vestigen. Vervolgens wijkt ze uit naar Haarlem waar we Joost en Karel van Mandre aantreffen.
- 1579 vlucht naar Brugge (steeds binnen de steden omwille van de veiligheid).
- 1579: de 18 mannen van Kortrijk doen een poging tot de "Abolition des marchés campestres et signalement celui d'Ysenghien appartenant au Seigneur de Reisseghem comme ils avaiant fait es troubles de l'an 1539 et 1540".
- 1580: Kortrijkse schepenen doen stappen te Gent bij de Magistraten "nopende 't placacet daerby de maert van Ysenghem verboden was".

Doch in 1580 is de handel hernomen: even bloeiend was de Izegemse markt als die van Eekloo, 5maal meer handel dan te Kortrijk, het dubbel van Oudenaarde.

In het jaar 1581 is Roeselare ontsteld over de bloei van Izegem. Aan Scotis, gouverneur te Brugge drukt Roeselare haar "perplexiteit uit over 't surceren vande maert van Yseghem".

Vanaf 1582 opnieuw daling; Amand Crommelinc gaat voor goed weg uit Izegem en wijkt uit naar St. Quentin. In 1595 sticht Pieter Crommelinc aldaar een "Kamerijkse fijnlinnencompagnie". Te St. Quentin berusten nog ongepubliceerde stukken over dit Izegems koopmansgeslacht.

Het verval is diep; lijnwaadhalle blijft in puin. In 1640 nog in puin wanneer Sanderus komt schetsen. Het terrier van 1653 spreekt van "waar vroeger de halle kwam te staan".

OORZAKEN VAN VERVAL:

1. Beroerten die niet alleen de kooplieden maar ook de kunstenaars naar het Noorden doen uitwijken.
2. Centralisatie van de grote steden Kortrijk en Roeselare.

IV. DE ZEVENTIENDE EEUW.

Na twaalfjarig bestand (1609) herneming van de handelsbedrijvigheden. Maar Izegem kan niet meer opwegen tegen Kortrijk. Toch niet gans verdwenen:

1609: opening van de Tieltsse markt: Izegem uitgenodigd naast Roeselare en Kortrijk.

1609: Jacob Vilain XIII, zoon van Maximiliaan richt een verzoekschrift tot oprichting van 2 driedaagse vrije jaarmarkten. Kortrijk verzet er zich echter tegen en lukt in dit opzet. Kortrijk wordt het grote centrum.

Izegem kwam niet meer terug op krachten. De stadshalle bleef in puin. In het begin van de jaren 1600 wordt de parochiekerk hersteld en we kunnen veilig aannemen dat Izegem, niet-tegenstaande de jarenlange uitputting, nog machtig genoeg was om de halle te herstellen. Maar wat baatte het de halle te herstellen als de handel zelf op andere centra gevestigd was?

Wat Sanderus schrijft en tekent in zijn Flandria Illustrata van 1644, schijnt een herinnering te zijn uit vroegere tijden: "Een plaats vermaard door haar jaarmarkt...haar halle, haar lakennijverheid en naarstigheid der ingezetenen". Dit strookt niet met de werkelijkheid. De halle stond in puin en op de afbeelding van Izegem ziet men de twee puntgevels met het open dak en de zijmuren van 55m. Geen toren meer, geen klok.

Izegem teert op zijn verleden. Te Brugge meet men in 1613 de grootlinnenhandelaar "met de Iseghemsche mate op geycte tafels van 5 ellen lanc" en in Spanje is het Kortrijks linnen nog steeds bekend als Izegems.

De oorzaak van dat alles is niet alleen het verleggen van de linnencentra, maar ook de uitwijking van de grote koopmansgeslachten. In de zestiende eeuw deed men veel heftiger pogingen om Izegem te fnuiken. Dit lukte niet omdat de koopmansgeslachten borg stonden voor de verdere bloei.

Het einde van de zeventiende eeuw was niet minder rampzalig dan het einde van de zestiende. De pest van 1668 en de sterfte van 1696 decimeerden de bevolking dermate dat een kroniekschrijver wist te vertellen dat "alles er zo woest en wild uitzag te Izegem dat er binnen het dorp meerdere huizen stonden alwaer de bramen door de kaven groeiden".

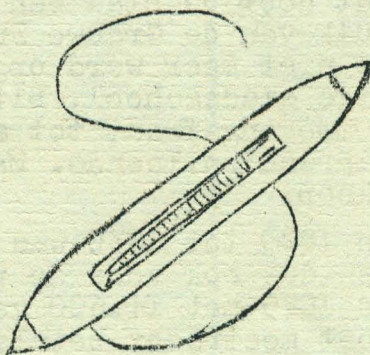
Deze desolatie heerste nog onverminderd voort in 1712 wanneer de Grote Markt en de Koornmarkt geleken "aan weiden of bleeckpleinen, waerop alleman naar believen 't gewassen goed te bleken legde". De Nieuwstraat zag er uit als een groene dreef waar het gras zo jeugdig en gulzig groeide dat men er kwalijk kasseistenen onderscheiden kon. Deze wegen in volle dorpskom gelegen, die regelrecht voerden naar de lijnwaadhalle en die vroeger onder de bedrijvige stap van wevers en kooplieden werden gepolijst, waren nu vervallen tot nog minder dan landelijke paden. Dit bewijst afdoende de teleurgang van het handelsleven.

De kaart van Izegem en de beschrijving der ondernemingen opgemaakt in 1756 spreekt nog over de plaats "waar vroeger de halle placht te staan". In diezelfde beschrijving zien we dat Izegem nog slechts één linnenblekerij bezat en wel op de Mandel, eigendom van de Prins van Izegem.

In het Oostenrijks bestuur van 1713 tot 1794 kwam in Vlaanderen een vernieuwde nering tot bloei. Nieuwe families van negocianten ontstonden, maar dit was hoofdzakelijk binnen de grotere steden. Izegem leidde het bestaan van een landelijk tweederangsdorp.

(wordt voortgezet)

E.H. Jozef Geldhof.

V. HET FRANSE EN HOLLANDSE BEWIND.

Annexatie van België bij Frankrijk had geen gunstige gevolgen:

- De tol is weliswaar afgeschaft maar onder de Oostenrijkers hadden georganizeerde smokkelbenden grote contingenten in Frankrijk binnen gebracht. Er was weinig verandering, daar waar men grote verwachtingen gesteld had op de vereniging.
- Daarbij: Spanje en Engeland werden afgesneden: voor het Leiedepartement verminderde de productie met 50%.
- 1806: Continentaal blokade: gevolg: 1810-1811: de handel is op 1/10 gekomen. Engeland en Ierland hadden voor goed de Spaanse markt veroverd.

Te Izegem:

In de verwachting van de herneming van de handel, gevolg van de annexatie, werd door de municipaliteit de linnenmarkt heringericht. Deze markt beantwoordt echter niet aan de verwachtingen; te dure tijd omwille van de verplichte leveringen.

Hollands Bewind:

Izegem is stad geworden in 1817. Er moet iets gedaan worden om de stedelijke allure op te bouwen: de jonge stad opnieuw deelachtig maken aan de oude handelsfaam.

In april stad geworden richt het stadsbestuur op 31 oct. 1817 "een lijnwaedmarkt op". Middelen om vlot te krijgen: Jaarmarkten: vooral deze van de Herfst (rond Allerheiligen). Waar? (aangezien de halle niet meer bestaat)

- eerst op straat: rond de herberg "den Hert" waar de meettafels staan.
- in 1827 wordt door de stad een lokaal ingericht in het vroeger beluik van de Grauwe Zusters, klooster dat na de revolutie niet meer werd opgericht, op het domein van de huidige stadsschool. Dit domein liep feitelijk van aan de Ommegangstraat tot aan de Kloosterstraat die haar naam daaraan ontleende. Men betaalde 5142 gulden voor de aankoop.

De periode van 1820 tot 1830 was zeer voorspoedig voor de linnenhandel en dus ook voor de plaatselijke linnenweverij. Het record was 1829 met 14.600 verhandelde stukken. De pachters van het meetrecht betalen grote bedragen.

De stad doet alles wat in haar macht ligt:

- begiftigen met premies, opstellen van reglement, aankoop van eigen meetlokaal.
- bestraffen van de misbruiken.

1822: de markt wordt gescheiden van de meettafels, daartegen protest.

1823: de kleine kooplieden gaan aan de rand van de stad te Kachtem of te Emelgem de stukken opkopen uit vrees voor de grote handelaars. Reactie van de gilde van de lijnwaadhandelaars want weldra wordt er ook reeds vanaf de vrijdagavond op de baan verkocht.

De stad blijft bij de oude opvatting en dit zal in deze jaren een van de oorzaken worden van het volledig verval. Men zat nog half en half vast in het oude regime. Men dacht niet breed. Men had schrik voor moderne uitvindingen en men beschouwde ze (vooral de arbeiders) als pogingen om de arbeid uit te schakelen. De patroons vreesden een totale bedrijfsaanpassing. Daarbij het fabriekswezen zoals het in de volgende jaren zal ontstaan, zal de mensen van huis weghalen om ze in het fabriek te brengen. De kleine grondeigenaar-wever wilde thuis zijn. Zijn weversberoep was meestal niet het enige. Hij ging in de zomer arbeiden op eigen land of bij anderen en in de winter blijft hij thuis. Daar kunnen vrouw en kinderen helpen bij het werk.

In 1828 vaardigt de stad een boete uit van 50 gulden voor diegenen die lijnwaad vervaardigen met katoenen inslag(mixte).

In die tijd ook begint Roeselare opnieuw te stoken. De Roeselaarse markt wordt verplaatst van de dinsdag op de vrijdag, juist voor de Izegemse zaterdag-markt. Izegem stelt zich te weer tegen dit project en doet beroep op zijn eeuwenoude traditie. Men gewaagt zelfs van een gebruik uit de 13e eeuw. In ieder geval: het Roeselaars project wordt verworpen.

VI. DEFINITIEVE TELEURGANG.

1832: Lijnwaadmarkt geschorst.

1858: nieuwe poging, ten dode opgeschreven omdat men opnieuw uitging van de primauteit van het handgeweven lijnwaad. Begin 1860 was het voorgoed met de Izegemse lijnwaadmarkt gedaan.

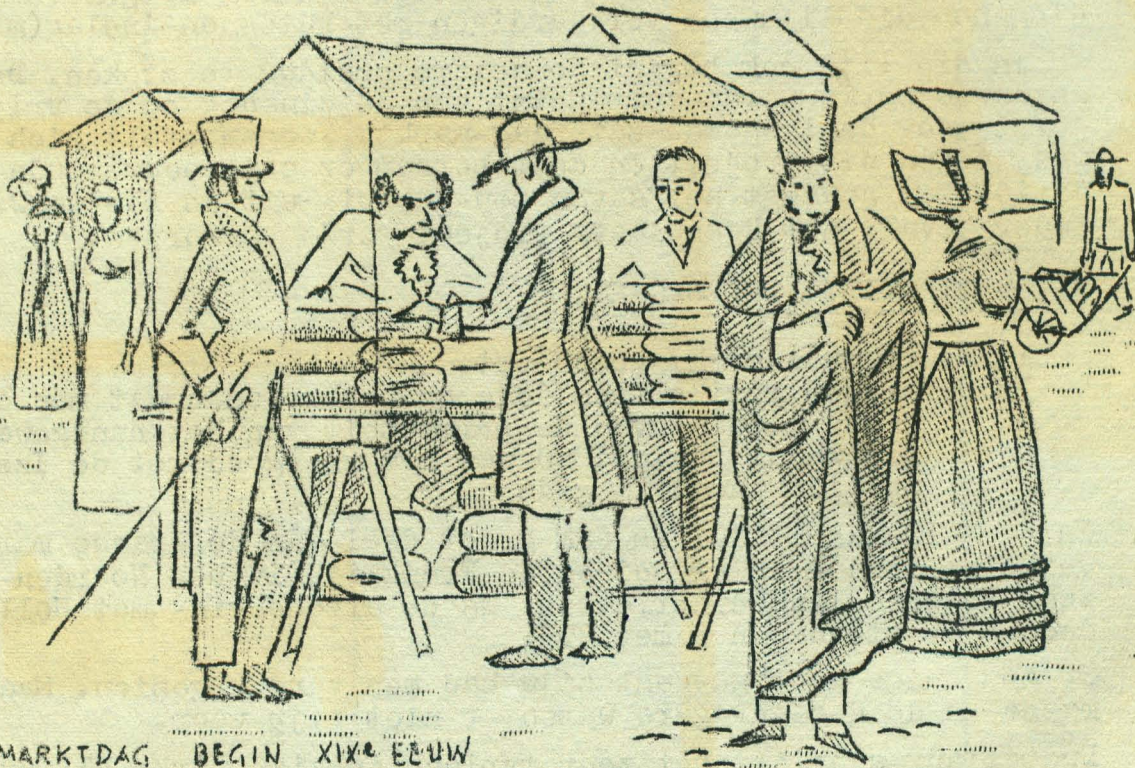
In de Hollandse tijd was een groot deel van de Franse markt verloren gegaan en organiseerde Frankrijk in het Noorden een zeer intense linnenfabricatie. Na de afscheuring met Holland deelde de uitvoer nog met 25%.

Er zou enige hoop geweest zijn had men verder gezien. Maar de massa en de gezagdragers waren er niet rijp voor.

Ducpétiaux schrijft het zeer typisch in zijn werk: "l'Ouvrier flamand, occupé le plus souvent à des travaux sédentaires isolé de la société, était caractérisé par un attachement souvent routinier aux choses accoutumées; il était peu disposé à s'engager dans les voies nouvelles. Incapable de s'affranchir de l'emprise de l'habitude, il se montraient rebelles à l'adapt-

tation de toute nouvelle méthode de travail. Victime de la routine, il succombe sur son métier sans avoir pensé même à l'abandonner".

- Ook de overheid was behoudsgezind:
- de markt van 1817 was behoudsgezind, alleen voor handgeweven stukken.
 - het nijverheidscomité aangesteld op 7 november 1843 beoogde vooral werk te verschaffen aan de behoeftigen die, zes jaar na het in gebruik nemen van de mechanische spinnerijen, niets dan het oude handspinsel en weefsel mochten produceren.
 - in 1850 werd een weefschool opgericht die tot in 1865 jaarlijks aan 25 jongens het handweven aanleerde, een beroep dat geen de minste toekomst meer had.
 - de laatste poging om in 1858 de markt herop te richten was in dezelfde geest.

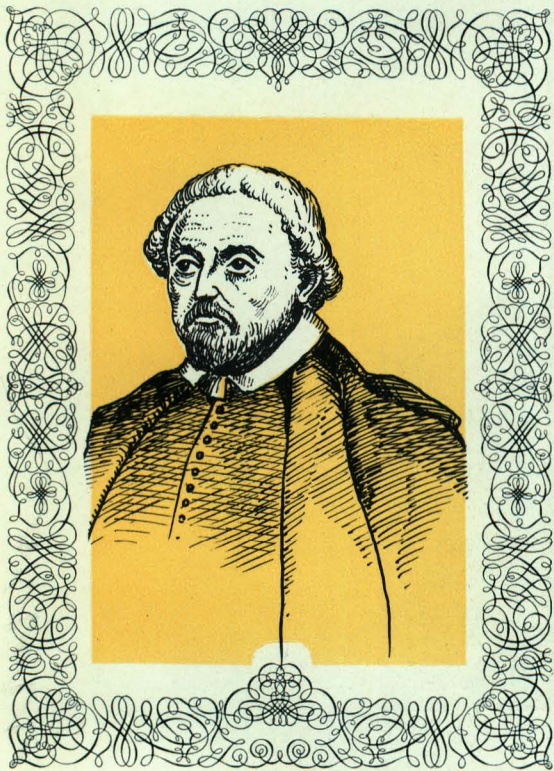
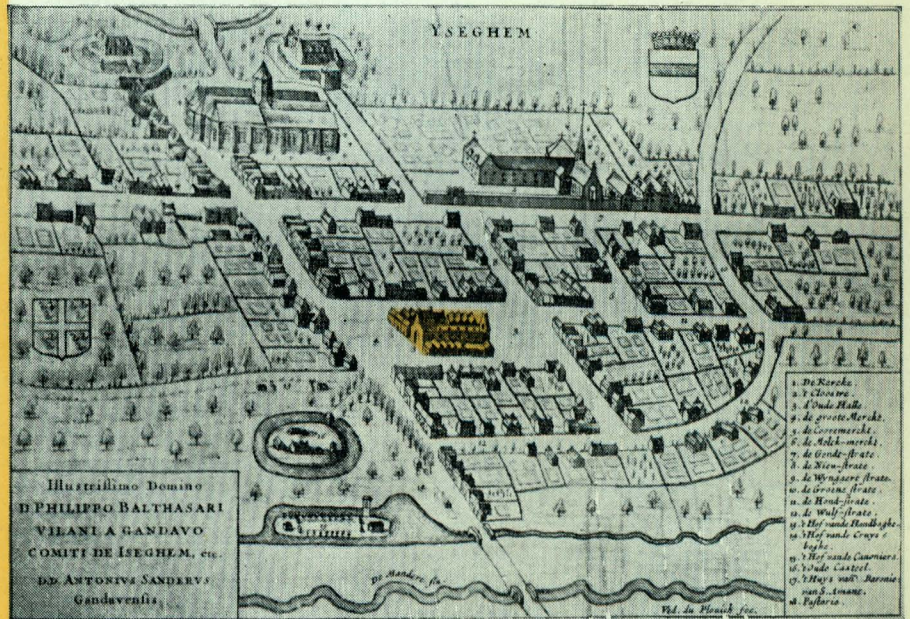

MARKTDAG BEGIN XIXe EEUW

DE IZEGEMSE LAKENNIJVERHEID

KAART VAN IZEGEM

ten jare 1640 uit
FLANDRIA ILLUSTRATA
naar SANDERUS
en getekend door
Vedast du Plouich
uit Westouter.

↑
ANTOON SANDERS,
bijgenaamd SANDERUS,

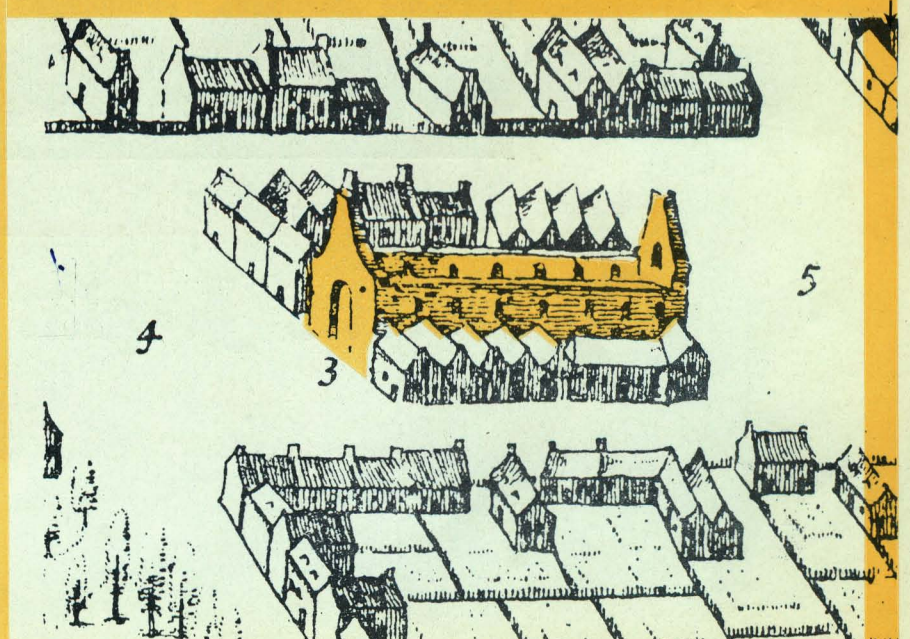
naar een miniatuur
bewaard in de

Koninklijke Bibliotheek van België
te Brussel
HS 16823

° Gent, september 1586 - † Affligem, 1664

DE HALLE

zoals ze voorkomt op bovenstaande plan
gans uitgebrand en totaal onbruikbaar.

Petrus J. Parmentier

FIGUREN VAN BIJ ONS:

— PETRUS PARMENTIER

Enkele particulieren maken daarop uitzondering. De grote pionier uit die tijd was Petrus Parmentier (° 31.8.1806-+20.7.1885 cfr "Yseghem vlytigh ende boos" blz 58 e.v.), een Izegemse figuur die een biografie verdient. Groot reiziger als hij was, besepte hij het belang van de mechanisatie. (Uit Spanje had hij o.a. tomatenzaad naar Izegem meegebracht; bekend stond de plant aldaar als pomme d'amour, waarschijnlijk omdat ze rood was).

De eerste stap was het weven met mechanisch gesponnen garen, meestal uit Gent afkomstig. Voor het bobijnen van dit garen werden de werkloze spinsters aangesproken. Parmentier schijnt vanaf 1839 zijn bedrijf op de mechanisatie uitgerust te hebben. In 1842 had hij 300 handwevers in dienst die thuis werkten. Per jaar vervaardigden ze tot 5000 stukken lijnwaad. Enkele jaren later waren de wevers en de productie verdubbeld. In vele tentoonstellingen behaalde Parmentier gouden médailles. Hij was voorzitter van de Roeselaarse Kamer voor Koophandel. Bij zijn benoeming tot officier in de Leopoldsorde werd hij te Izegem gehuldigd en ontstond er een pennetwist in de dagbladen nopens zijn verdienste. "De Vaderlander" van vrijdag 9 november 1849 drukte op de eerste bladzijde volgend verslag:

"Het industrieel steedjen Iseghem maakte eergisteren groote toebereidselen om M. Parmentier die gedecoreerd is, met veel eer te onthalen. M. Parmentier is met eere en met luyster te Iseghem onthaeld. Ziet hier wat men wegens dit feest uyt Iseghem schrijft: Dat M. Parmentier enen zeer ervaren fabrikant is; dat zijne fabriek thans uitgebreid is op eenen voet zoodanig dat men de weerga in het gehele land niet aantreft; dat hij over ene groote massa mensen werk en bijgevolg den kost verschaft; dat hij te Brussel in de laatste tentoonstelling de gouden médaille heeft bekomen; dat hij te Gent alweer weefsel in vlas heeft geëxposeerd die in hunne specialityt onvergelykelyk schoon zijn met alle andere; dat M. Parmentier enen van de eersten is geweest van gansch het land om het fabriekweven van lijnwaeden, batist, enz. met mekaniem garen op eenen zeer uytgebreiden voet te ondernemen en te gelukken."

Kort daarop volgde in "De Vaderlander" een rechtzetting.

PETRUS PARMENTIER

Mijne Heren,

Voor de derde maal in zes maanden bevinden zich de leden van DE BROEDERLIEFDE op dit doodenveld om een heiligen plicht te vervullen. Wij vergezelden ter laatste rustplaats twee goede vrienden en ijverige medewerkers; thans staan wij bij het graf van M.Parmentier, den oudsten en den uitstekendsten beschermer der maatschappij van onderlingen-bijstand De Broederliefde. Met den dag harer inrichting was de duurzame overledene ons een voorstaander, hij waardeerde ons doel, hij juichte toe aan onze pogingen en verheugde zich in ons wel gelukken. Hij kwam ons ter hulp met zijnen raad, met zijnen invloed en met eene weergalooze mildheid. Hoeveel weldaden M.Parmentier aan De Broederliefde bewezen heeft sedert een en twintig jaren dat kunnen zij zeggen die met ons bestuurleden geweest zijn; hoeveel bijzondere en ongekende liefdewerken hij, gezamentlijk met zijne eerbiedwaardige echtgenote zaliger geheugnis heeft gesticht, dat weten zij alleen die hij verkoor om de troostende zendelingen te zijn van zijne menschen min. Ja, Mr. Parmentier was de vriend van de werkman in het algemeen, hij was het nog in het bijzonder. Zijne vaderlijke bezorgdheid voor zijne werklieden is gekend, even als de genegenheid welke dezen hem toedroegen. Wij kennen er die sedert meer dan veertig jaar in zijne fabriek werkzaam zijn. Treffend voorbeeld van goede overeenkomst tusschen kapitaal en werk overeenkomst ten allen tijde onontbeerlijk voor het heil der samenleving en die tevens bevestigt welk edel hart hij bezat.

Mr. Parmentier was het toonbeeld van den nijveraer. Men van een zeldzaam vooruitzicht besepte hij van in 1838 dat de herschepping der linnennijverheid eene noodzakelijkheid geworden was als eene wet des tijds; hij wilde door niemand vooruitgestreeft worden en ondanks de onrechtvaardige bemoeiingen van kortzichtige tegenstrevers, ging hij dwars over alle hinderpalen de rechte baan in. Hij volgde hierin de stappen van een ander verdienstelijk man de heer Tant van Rousselaere, na korte jaren worsteling mocht hij de vruchten der overwinning genieten. Zijn naam zal aangestipt blijven onder de wakkere zonen van Vlaanderen die de hedendaagsche hervorming der oude linnen nijverheid hielpen bewerken. Het is van dan af dat den aangroei dagteekend van den welstand van Iseghem. Hij heeft de naam van zijn vaderstad in en buiten Belgie beroemd gemaakt. Immers van 1849 tot 1880 in al de tentoonstellingen, bekleedden zijne voortbrengselen den eersten rang. Zij werden telken male met groote onderscheiding bekroond. Een Koninklijk Besluit van 1849 benoemde Mr. Parmentier tot Ridder der Léopold-orde, in 1881 werd hij verheven tot Officier derzelfde orde. Gedurende een groot getal jaren was hij lid en Voorzitter der Koophandels Kamer van Rousselaere. Zulk welvervuld leven deed hem zijne geboortestad niet vergeten. Mr.Parmentier was een ware Iseghemnaar. Hij beminde zijne vaderstad met eene warme, met eene onbegrensde liefde. Niets ontzag hij hem om haar in welzijn en aanzien te doen verhoogen. Wij hebben niet vergeten welke aandringende pogingen, welke herhaalde stappen hij gedaan heeft om ons de hoofdplaats van het vredege-recht te bezorgen; een rang die onze stad rechtmatig toekwam. En wanneer de dag der rechtherstelling verscheen, dank grootendeels aan hem, wie van ons herinnert zich niet zijne vreugde, zijn geluk? Wie vergeet ooit de dag van 26 februari 1866?

Ja, Mr. Parmentier, gij hebt uwe geboortestad bemind in alle goed gewild. Ofschoon men soms aan uwe inzichten eene verkeerde uitlegging gaf, en U, in vele omstandigheden tegenkantte, gij hebt uw geliefkoosd Iseghembemind en geëerd, tot uwe laatste stonden als een rechtschapen en verkleefden zoon. En daarom zijn wij hier rond uw graf, om al het goede dat gij verricht hebt, als nijveraar, als burger, als vriend der menschheid; om hetgeen gij gedaan hebt voor de maatschappij De Broederliefde zeggen wij U dank en eeuwige herkennen. Met De Broederliefde te ondersteunen en te beschermen had Mr. Parmentier een verheven inzicht; hij wilde het werk, de vlijt en de voorzienigheid aan moedigen. Het waren geene aalmoezen welke hij gaf; hij was te wel overtuigd dat de leden van De Broederliefde te veel eigenwaarde bezitten om de hand te reiken naar vernederende giften, het was eene hulde welke hij deed aan het recht dat elk onzer leden bezit van met eigen geld onderstand te bekomen in de dagen van beproeving.

Uw naam, Mr. Parmentier, zal onder ons blijven leven; hij zal gezegend worden nog door de latere geslachten. In name mijner medebroeders, zeg ik den duurbaren overledene innigen dank.

Mr. Parmentier, V A A R W E L!

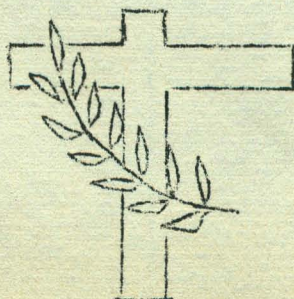
Messieurs,

Nous venons nous incliner respectueux et résignés devant cette tombe où se termine une longue et brillante carrière. Mr. Parmentier laisse dans l'industrie une grande réputation d'honneur et de loyauté commerciales.

Il devait à son activité et à une intelligence remarquable des affaires, le succès hors ligne qui a couronné ses efforts. Il fut le fondateur de l'industrie toilière à Iseghem et toujours il est resté le chef respecté de ses compétiteurs. Vous savez, Messieurs, combien parmi vous ont profité de ses leçons et de ses exemples. A la Chambre de Commerce de Roulers ou la sympathie de ses collègues l'éleva à la Présidence pendant sept années consécutives, nous avons apprécié le zèle et le dévouement inébranlable qui l'attachaient à cette institution. C'est que depuis l'institution de ces corps consulaire, toutes les grandes questions destinées à régler les rapports internationaux de l'industrie et du commerce Belge, les questions d'intérêt provincial et celles se rattachant plus spécialement à notre Arrondissement avaient toujours été débattues à la Chambre de Commerce de Roulers et ailleurs, par des défenseurs ardents, éloquentes et convaincus, Mr. Parmentier sut maintenir la Chambre à la hauteur de sa mission et il resta Président jusqu'à la suppression de ces corps constitués.

Le Gouvernement du Roi sut de bonne heure reconnaître les services que rendait Mr. Parmentier à l'industrie linière. Nommé Chevalier de l'Ordre de Léopold en 1849 il fut promu Officier du même Ordre en 1881, ce fut le couronnement de sa longue carrière toute de succès. Une maladie opiniâtre minait cette solide constitution depuis quelque temps déjà; la mort de sa compagne dévouée vint briser tout à coup et ses illusions et ses espérances de rétablissement. Sa famille suivait les phases de cette maladie, tantôt bercée d'espérance, tantôt craintive et anxieuse. Dans cette lutte à outrance, toutes les ressources de la science, de l'affection du coeur et du dévouement le plus absolu ont été épuisées.

Dans ce moment douloureux et solennel de séparation suprême, disons lui un éternel A D I E U.

VERDWENEN STRAATNAMEN TE IZEGEM

BRONNEN:

1. 1640 : Kaart door Sanderus (Gift v. Ten Mandere 1960)
2. 1653 : Landboek van Izegem door Walraeve en Pieter Lust - Aantekeningen van Z.E.H. L. Slosse (Dekenaar Archief)
3. 1746 : Landtbouck van de Prochie ende Prinsdomme van Iseghem door Francois De Bal
4. 1746 : Landkaart v. De Bal (Gift v. Ten Mandere 1961)
5. 1841 : Atlas van de Buurtwegen door Henri Heuschling (10.4.1841) - (Stadsarchief Izegem)
6. 1863 : Stafkaart van 't Belgisch Leger (Stadsarchief Izegem)
7. 1941 : Kaart van Groot-Izegem door architect Edmond Verstraete

BEKE'NS POORTE. 1. Was gelegen daar waar Debusschers poorte nu is in de Brugstraat. Daarin stonden enkele huizekens. Ze hadden een uitgang naar de vaart. In de gemeenteraad van 9.5.1902 art. 1, werd er besloten tot het dempen van BEKENS POORTE.

2. en 3. 1746 DE CAYE later BEKE'NS POORTE.

BEYAERDSVOETWEG. 1. Nr 78 Wegel (voetweg) van Vijfwegenstraat naar Beyaerdstraat, grens makende tusschen Izegem en Lendelede. (400 m.)

BOSCHMOLENWEGEL. 1. 1841 Wegel van de Klijtstraat naar Tooverhekshoek (zuideinde van Slabbaerdstraat tegen Lendelede) langs Bosmolens. (1419 m.)

BOUWELAERENBOSCHSTRAAT. 1. 1841 Straat van aan 't kruis op de Winkelhoek tot aan de Lendeledestraat voorbij het hof van dhr Julien Vanwijnsberghe.

2. "t Bouwelaerenbosch" was een bos gelegen op grondgebied Lendelede.

3. In 1746 is er ook spraeke van de straete van den Bouwelaerenbosch naar de Katteboomknock. 1961 Katteboomstraat.

CASERNEWEG. 1. 1841 Verbindingswegel van Zuydwaertshondekensmolenstraat langs Vandaelens hof (254 m). Op de kaart van Groot-Izegem van 3.9.41 getekend door arch. Edm. Verstraete vinden we nog die KASERNEWEG aangeduid. Geeft verbinding tusschen Beyaerdstraat en Molenhoekstraat.

VERDWENEN STRAATNAMEN TE IZEGEM

Gelegen Noord de hoeve dhr Hector Vynckier. Is sedert verschillende jaren voor publiek gebruik verboden.

2. en 3. I84I CASERNEWEG I94I KASERNEWEG.

DOODSTRAAT. 1. Volkse benaming voor Ameyestraat. Is te zoeken:

a) ofwel in de nabijheid van het kerkhof

b) ofwel in de doodse stilte die deze straat vooral kenmerkte.

DRIESSENSVOETWEG. 1. I84I Voetwegel van de Roeselarestraat naar de hoeve Horrez langs de hoeve Driessens (98I m). In de gemeenteraadszitting van 11.8.1933 werd onder § 3 het rooiingsplan van deze voetweg beslist.

2. en 3. I84I DRIESSENSVOETWEG.

EMELGHEMSTRAETJE. 1. en 2. Voetweg van de hoeve Gryspeerd (nu bewoond door dhr Cyriel Maes) naar Emelgem (309 m). De demping ervan werd bevolen in de gemeenteraadszitting van 6.2.1925 (§ 10).

3. I84I EMELGHEMSTRAETJE I96I ITALIANENLAAN.

EMELGHEMVOETWEG of KASTEELVOETWEG. 1. en 2. I84I Weg van Izegem naar Emelgem langs het kasteel langs de herberg IN TRIPOLI die in 1949 (tot 196I) bewoond was door Michel Demaestere (374 m).

3. I84I EMELGHEMVOETWEG of KASTEELVOETWEG I96I EMELGEMSTRAAT.

FLORINSVOETWEG. 1. en 2. I84I Verbinding van Lendeledestraat-Knobbaertstraat langs de hoeve van Florins (55 m).

GEETEVOETWEG. 1. en 2. I84I Wegel van aan de wijk "De Geete" naar de Menenstraat (461 m). Kwam ongeveer in de Menenstraat uit rechtover de Oustinestraat.

GRASSTRAAT. 1. Recht op het kruis in de Oude Ieperstraat vinden we in I84I een verbindingsweg naar de Gapaerdstraat, dwars door de weiden en de velden.

2. Daar deze straat langs weiden loopt verdiende ze wel de naam van GRASSTRAAT.

3. I84I GRASSTRAET I862 Op de stafkaart is deze straat nog getekend maar draagt geen naam meer. Verder wordt deze naam nooit meer gebruikt.

GROENE STRAAT. 1. De naam die Sanderus geeft aan de Kruisstraat (°).

HEYBRUGVOETWEG. 1. I84I De verbindingswegel van de Krekelmotestraat naar de Heybrugstraat. Deze wegel liep dus het westen in op de plaats waar vroeger de Krekelmotestraat in de Krekelstraat uitkwam (1000 m).

HONDEKENS MOLENWEG. 1. I84I Wegel van Hondekensmolen naar Kleyn Harelbeke (445 m).

HULSTEVOETWEG. 1. I84I - Nr 7I Van Hulstestraet naar Hulste (224 m).

- KAPELLESTRAAT. 1. Er liep vroeger een voetweg van de oude BLAUWE KAPEL naar de Krekel. Deze kapel stond meer westwaarts, ongeveer aan de overzijde van de Vandenbogaerdelaan, hoewel deze laan zelf nog niet bestond.
 2. De straat die leidde naar de kapel, kreeg dan met reden deze naam.
 3. 1653 CAPELLESTRAETJE 1746:1919 CAPELLESTRAETKEN.
- KERCKWEGHELKEN. 1. Deze oude benaming voor de huidige KLOOSTERSTRAAT werd in 1643 gebruikt. Dit wegeltje lag aan de oostkant van het klooster der grauwe zusters(°).
 2. Deze wegel, werd zo geheten daar hij de Roeselarestraat (toen Gentstraat) met de oude St. Hiloniuskerk verbond. Het was de KERKWEG die in die tijd door begrafenissen en andere kerkelijke plechtigheden werd gevolgd.
 3. 1653 KERCKWEGHELKEN 1746 en 1841 KLOOSTERSTRAET 1911 KLOOSTERSTRAAT.
- KLEYN HARELBEKEVOETWEG. 1. 1841: nr.79 Wegel van de hoek van de Slabbaertstraat naar de Beyaerdstraat, naar Sabbens huizen (401 m).
 1841: nr.80 Verbindingswegel van de Beyaerdstraat met de Slabbaertstraat (484 m).
 2. en 3. Daar deze voetwegen in de nabijheid van KLEIN HARELBEKE (°) lagen kregen ze vroeger bovenvermelde naam.
- KOER SINT PAUL. 1. en 2. Gelegen in de Wijngaardstraat als ge opgaat naar de Melkmarkt aan de linker kant. Naam door het volk aan 10 sloppen gegeven. De naam is niet officieel erkend maar toch vinden we die naam op notariële akten vermeld.
- KOER SINT PIERRE. 1. en 2. Gelegen in de Wijngaardstraat als ge opgaat naar de Melkmarkt aan de rechter kant. Naam door het volk aan 11 sloppen gegeven die op een ruimere koer, dan koer St. Paul uitgeven. In de gemeenteraad van 1.12.1900, nr. 9 werd bevolen dat de huizen van KOER ST. PIERRE (nrs 22 t/m 42) en de huizen van KOER ST. PAUL (nrs 19 t/m 37) die eigendom waren van de Wwe De Ryckere en kinderen, moesten leeg gemaakt worden omwille van ongezondheid (thyfuskoortsen) tegen 1.1.1901. Ook deze naam is niet officieel erkend maar hij wordt ook wel op notariële akten aangetroffen.
- KOTJENSVOETWEG. 1841 Van 't KOTJE naar de Hondhouthoekstraat (566 m).
- LENDELEDESCHESCHEIDINGSTRAET. 1. en 2. De straat die de grens vormde tussen Izegem en Lendelede op de wijk 't Kotje.
 3. 1841 LENDELEDESCHESCHEIDINGSTRAET 1862 en 1910 getekend en herzien - op stafkaart nog aangeduid maar de naam ontbreekt.
- MAANDAGMARKT. 1. en 2. Naam in de volksmond gegeven aan sloppen in de Kortrijkstraat in de nabijheid van het kasteel " Ter

Wallen ".

3. 1850 enkele huizen komen op de kaart voor hoewel een naam ontbreekt. Nu MAANDAGMARKT.

MENTENVOETWEG. 1841 Wegel van MENTENHOEK naar Kapel " TEN ABELE " (537 m).

MIJNHEER DE PELICHY'S GANGSKE. 1. De stichter en eerste bestuurder van 't klooster en van de school van Ave Maria was de Z. E. H. Joseph DE PELICHY. Langs de meisjesschool kwam dus het oude BOSSEKOUTERKE, dat toegang gaf tot de speelplaatsen van dit instituut.

2. Het "GANGSKE" langs het gesticht door de MIJNHEER DE PELICHY gesticht kreeg in de volksmond gemakkelijk zijn naam.

3. BOSSEKOUTER(°) SCHOOLKOUTERKE.

MOLVOETWEG. 1. en 2. Wegel van de hoeve Jan Maes (Menenstraat) naar Rumbeke langs de hoeven Loncke en Wed. Maes (1210 m). Het hof Loncke is nu bewoond door Odier Vandevelde. In gemeenteraadszitting van 12 dec. 1912 werd onder § 5 overgegaan tot aankoop en demping van deze voetweg. In zitting van 25.6.1926 werd nogmaals tot de demping ervan besloten (§ 2).

MOSKENSVOETWEG. 1841 Wegel van de Bosmolens naar de Gete(624 m).

'T NIEUW KWARTIER (wijk -). 1. Daar in 1881 nieuwe straten doorgetrokken werden naar de Krekelstraat en naar de St. Tillokerk ontstond daar voor de stad een NIEUW KWARTIER (= nieuwe wijk).

2. In de jaren 1881 e.v. was deze plaats als nieuwe wijk, een aangroei voor de stad en het woord wijk wordt hier ter plaatse wel meer door KWARTIER vervangen.

3. De naam van "'t nieuw kwartier " is blijven voortleven in de herbergnaam op deze plaats. Vroeger bewoond door de familie Vanbesien en thans betrokken door de familie Allosserie-Catteeuw.

NOORDKREKELMOTESSTRAAT. 1841 Van hoeve Krekelmote naar Roeselarestraat langs de hoeve van Eugène Tanghe (1115 m).

NOORDKREKELVOETWEG. 1841 Wegel van de hoeve "Krekelmote" naar de Heybrugstraat (700 m); alsook de verbindingswegel van Molstraat met Schardouwstraat (353 m).

NOORDMOLSTRAET. 1841 Is het deel van de huidige Kokelarestraat dat vroeger gelegen was vanaf de Heybrugstraat tot aan de Schardouwstraat.

PUTJE'S STRAATJE. ° OMMEGANGSTRAAT. Eertijds een straatje dat liep naar de hoeve Vandeputte.

RUE DU PONTCEAU gezegd BRUGGESTRAET. 1841 Van Mandelbrug naar de Grote Markt.

SCHARDAUWVOETWEG. 1841 Wegel van Oekenestraat naar Roeselarestraat in delen op de grens van Rumbeke (541 m).

't vervolgt

ACTUEELJES

In deze rubriek willen wij de markante feiten uit het Izegems stadsleven kort en bondig weergeven, dit met de bedoeling deze aldus voor het nageslacht vast te leggen.

- Onze stadsgenoot FRANS BROUW, laureaat van de Internationale Wedstrijd Koningin Elisabeth, is naar Canada vertrokken. 't Is reeds de vierde maal dat onze pianovirtuoos werd uitgenodigd, om in het muziekcentrum van Canada zomerlessen te geven. Tijdens zijn verblijf aldaar zal er ook voor de eerste maal een nationale pianowedstrijd van Canada gehouden worden en zal onze stadsgenoot deel uitmaken van de jury.
- Op 16 juli werd door Z.E.H. Deken Sobry de EERSTE STEEN gelegd van de nieuwe St. Rafaëlskerk op de Kasteelwijk. De architect is S. Wylein; de aannemers Spriet en Bontte, bewoners van de nieuwe Kasteelwijk.
- In het "Torenhof" te Eernegem werd op 21 mei j.l. een openlucht opvoering gegeven van "HET MEISJE VAN DAMME", een Westvlaamse operette in drie bedrijven. Het libretto werd geschreven door Emiel Ramoudt, de muziek is van een oud-stadsgenoot WILLY OSTYN.
- Van LEO VANDAELE is een nieuw boek verschenen bij "DE GOUDVINK" Antwerpen op 292 pp. met als titel "DE SPAANSE BRUID".
- In 't Sint Jozefscollege werd eerlang een OUDLEERLINGENBOND gesticht die in maart j.l. in 't college zelf bijeenkwam. Te dier gelegenheid werd een eerste nummer van deze bond verspreid onder de naam "DE BRUG". Het boekje verscheen, flink gedrukt op 44 pp, 8°. Er kan ingeschreven worden op FR.2953.55 van Bourgeois Remi, Vandenbogaerdelaan, 55 te Izegem. De prijs voor 't lidmaatschap is 50 fr. en voor steunend lid 100 fr.
- Sedert begin augustus is men begonnen aan de graafwerken voor het nieuwe gebouwencomplex van de C.O.O. aan de Negenhoek, dit op de gronden van de hofstede die destijds de naam droeg van "DEN AEIEMEERSCH".
- In het toneeltornooi 1960-1961, onder de Izegemse toneelverenigingen ingericht door de stedelijke Kultuurraad, behaalden "Die Van Maerlant-Ghesellen" - vroeger De Mandelzonen - de eerste plaats met 79% der punten. "Het Vlinderke van den Tonele" en "De Lustige Vrienden" werden respectievelijk tweede en derde met 76 en 70,5% der punten.
- Op zondag 2 juli 1961 wijdde Mgr. Van Gheluwe het kleuterschooltje "O.L.Vrouw ter Linde". Het is een mooie aanwinst geworden voor Ave Maria die op de groeiende Lindewijk een nieuwe freebelschool in 't leven riep. De nieuwe school werd ontworpen door architect Roger Vandommele en de werken werden uitgevoerd door de heren aannemers Florent Cornillie en zoon.

- Op 3 februari 11. nam Izegem voor de eerste maal deel aan het Interstedelijk A.B.N.-TORNOOI, ingericht door het Provinciaal Bestuur van West-Vlaanderen. Deze eerste deelname werd een eerste ZEGEFRAAL en onze stad behaalde een eerste plaats met 89% vóór Poperinge 87% en Ieper 85%. Op 24 februari overhandigde Gouverneur Ridder van Outryve d' Ydewalle tijdens een plechtige feestzitting de zilveren wisselschaal aan het stadsbestuur.
- Onze stadsgenoot E.H. FELIX DALLE verwierf met zijn roman "AAGE NIELSEN" de hoofdprijs ten bedrage van 100.000 F in de literaire prijskamp, uitgeschreven door de uitgeverij S.V. De Arbeidspers in samenwerking met de B.A.C.-Depositokas te Brussel. De jury, samengesteld uit de heren R. Lissens, Paul Hardy, Hubert Van Herreweghen, Marcel De Ceuleneer, Frans Richard en Jan Boterdael kenden hem deze prijs toe met vijf stemmen voor en één onthouding.
- UITSLAGEN van onze instituten voor het schooljaar 1960-61:
GEMEENTESCHOOL / 8ste leerjaar	Verschoot Robert	Izegem
H.HARTSCHOOL : IIIe graad	Feys Geert	Izegem
ST.-JOZEFSCOLLEGE: 8ste leerjaar	Verhelle Freddy	Izegem
	Lat-Gr. Humaniora: De Klerck Walter + Pattyn Hugo	Izegem
	Wetensch. Hum. Pattyn Wilfried	Izegem
R.M.S.	Lagere Afdeling: Titeca Roland	Izegem
	Decoutere Christiane + Mestach Diane	Izegem
	Familiaal Vandenbroucke Christiane	Emelgem
	Middelbaar De Man Jacqueline	Izegem
VRIJE TECHNISCHE SCHOOL		
	Schoenstikken Christiaens Georgette	Meulebeke
	Mechanica Vens Herman	Kachtem
	Machinaal schoenm. Michiels Johnny	Wetteren
	Créateur-Patr. Raes Roland	Izegem
	Maatschoenen Dewaele Gilbert	Beveren/IJzer
INSTITUUT DE PELICHY		
	Snit en conf. Samyn Christa	Emelgem
	Middelb. Handelsschool: Vandekerckhove Claudine	Ingelmunster
STEDELIJKE NIJVERHEIDSSCHOOL		
	Bedrijfstekenen-Bouwkunde: Dumortier Wilfried	Ingelmunster
	+ Laridon Eduard	Izegem
	Siertekenen + Schilderen: Verkarre Daniël	Izegem
	Franse Taal Van Acker Rika	Izegem
	Engelse Taal Schelpe Liliane	Izegem
	Duitse Taal Linseele Lutgarde	Izegem
	Stene-Dactylo Van Acker Rika	Izegem
	Boekhouden Vlaeminck Pierre	Ingelmunster.

1

2

3

4

Cliché « Het Wekelijks Nieuws »

LAUREATEN VAN HET SCHOOLJAAR 1960-61

1. LAUREATEN VAN HET COLLEGE De HH. Walter De Klerck en Hugo Pattyn van de Rhetorica en dhr Wilfried Pattyn van het 1ste Wetenschappelijke. Naast hen dhr Arnoud Tanghe, laureaat in het College te Aalst en 4de in de Europese opstelwedstrijd op 8.000 deelnemers.

2. LAUREATEN v.h. VRIJ TECHNISCH INSTITUUT met Z.E.H. X. Rau, directeur; v.l.n.r. : HH. Gilbert Dewaele (Beveren-IJzer), Herman Vens (Kachtem), Roland Raes (Izegem) en Johnny Michiels (Wetteren).

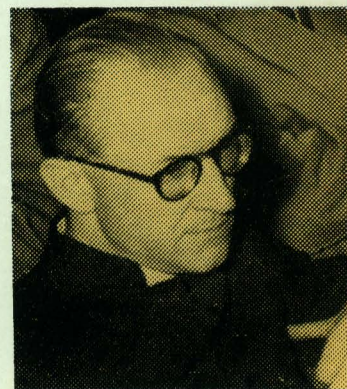
3. LAUREATEN VAN DE AFDELING STIKSTERS aan hetzelfde instituut. Mej. Georgette Christiaens (Meulebeke).

4. De Jongheer ROBERT VERSCHOOT, laureaat aan de gemengde gemeenteschool, omringd door familieleden.

ONZE STADSGENOOT

Z. E. HEER FELIX DALLE

werd op 4 juli 1961 de prijs van 100.000 F toegekend voor zijn manuscript AAGE NIELSEN.

«Ten Mandere» wenst dan Z. E. H. F. DALLE van harte geluk met deze behaalde Reinaertprijs.

Cliché « Het Wekelijks Nieuws »

SCHOOL O. L. VROUW TER LINDE

5. Het nieuw gebouw in de Mentenhoekstraat.

6. Mgr. Van Gheluwe bij zijn toespraak.

7. Monseigneur plaatst het nieuwe O. L. Vrouwbeeldje in zijn nis.

5

6

7

Cliché « Het Wekelijks Nieuws »

Nadere kennismaking met...

JOZEFA VAN HOUTLAND

onze Izegemse dichteres

DE LAUREATEN VAN DE PROVINCIALE PRIJSKAMP VOOR POËSIE 1956

Van links naar rechts:

HH. Jan Schepens, Jan Vercammen,
gedeputeerde J. Storme en
Juffrouw LYDIA SCHOONBAERT
die elk in 1956 bij de poësieprijskamp een
aanmoedigingspremie mochten ontvangen
en dhr Andries Poppe die de hoofdprijs
in de wacht sleepte.

JOZEFA VAN HOUTLAND
in vraaggesprek met dhr André Demets op
het A.B.N.-tornooi te Izegem in februari jl.

Nadere kennismaking met...

JOZEFA VAN HOUTLAND

De tentoonstelling van " IZEGEM IN HET VERLEDEN " zal nog wel bij velen heel fris in het geheugen liggen. Wellicht zijn er wel onder U die met een zekere voldoening terugdenken aan 't kuieren door de ruime zalen.

Achteraan was daar een plaats voorbehouden aan de Izegemse letterkundigen en aan onze musici.

We hadden werkelijk gehoopt ze allemaal bijeen te krijgen doch achteraf bleek dat we één van onze letterkundigen, heel jammerlijk vergeten waren....

Bij het starten met de nieuwe rubriek " NADERE KENNISMAKING MET..." wilden we dan ook proberen om het kleine euvel van weleer weer op deze manier goed te maken. Daarom dit kort artikel.

JOZEFA VAN HOUTLAND is het pseudoniem van juffrouw Lydia Schoonbaert. Zij werd geboren te Izegem op Driekoningendag van het eeuwfeestjaar 1930, als tweede dochter van Camille en Gertrude Vankeirsbilck. Later zou nog een broertje en nog een zusje de familie Schoonbaert komen verrijken.

Na haar lagere schooltijd studeerde ze aan het technisch instituut St. Jozef te Tielt en is thans werkzaam als regentes in het technisch onderwijs.

Zij debuteerde met losse, afzonderlijke gedichten in tijdschriften. In de poësiereeks " DE HOORN " verscheen in 1954 haar eerste verzenbundel onder de titel: "VIOOL EN SNAAR". Hier vinden we als hoofdthema een ervaring van een verbijsterende eenzaamheid, maar heel bijzonder bepaald in het leven van het jonge meisje.

Drie jaar na haar eerste werk, verscheen een tweede verzenbundel onder de titel "LIJNEN ZONDER KRUISPUNT". Dit werk verscheen in de Louwmaand van 1957, in opdracht van het uitgeverfonds van het Erasmusgenootschap en werd gedrukt op de persen van de drukkerij-uitgeverij SANDERUS te Oudenaarde. Deze bundel werd dan ook bekroond in de poësieprijskamp 1956 van de provincie West-Vlaanderen, waar de heer Andries Poppe toen de eerste prijs wegkaapte. Aan Jozefa van Houtland die dan onder de deksnaam van Ruth Kersemans haar dichtbundel had ingezonden, werd samen met Jan Schepens en Jan Vercaammen een aanmoedigingsprijs toegekend.

Hetzelfde hoofdthema als in haar eerste werk wordt hier doorgewerkt maar dat ervaren van verbijsterende eenzaamheid wordt hier nu meer bepaald in het leven van een jonge vrouw.

Bij deze dichteres wordt de innerlijke drang tot schrijven steeds door hetzelfde veroorzaakt. Bij haar vinden we geen innerlijke gespletenheid bij het zoeken naar vertrouwen of om dieper door te dringen naar vriendschap of nog dieper naar liefde, noch uiteindelijk het aanvaarden ervan en botst men ook op de werkelijkheid van al deze waarden.

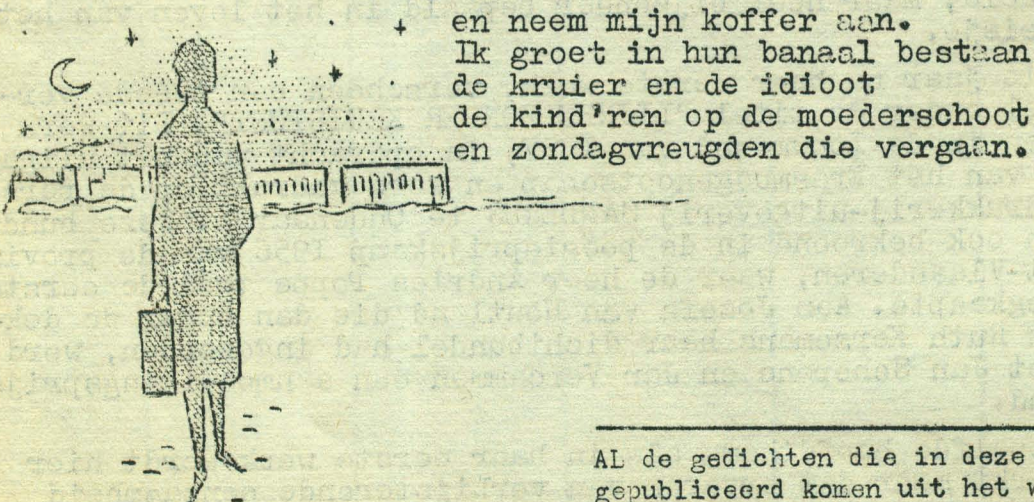
Verder verschijnen er regelmatig bijdragen van haar in "KRUIS EN LIEFDE" maandblad van de EE. PP. Passionisten. Thans is Jozefa van Houtland aan een nieuw werk bezig dat ze voor de provinciale prijskamp voorbehoudt. Ook een roman ligt klaar.

Ten Mandere hoopt dat ze ditmaal meer succes nog mag boeken dan in 1956 en wenst haar ditmaal zeer gemeend een welverdiende hoofdprijs toe.

De avondtrein. Derde klassekooi,
een vrouw van licht allooi
bij mij. Buiten koele nacht
en mensenleed dat wacht
op trage dooi.

Bij d'eerste halt een zondagmeid
die zondebeu hysterisch schreit.
Ik zwijg. De lichte vrouw
sust mild de kou
van d'eendere verlatenheid.

De treinfluit gilt. De stoom slaat
bleek als haat
langs het perron.
Ik zeg pardon
aan een vrouw zonder gelaat

+ en neem mijn koffer aan.
Ik groet in hun banaal bestaan
de kruier en de idioot
de kind'ren op de moederschoot
en zondagvreugden die vergaan.

Ik kom terug, en is 't vergeefs gevraagd
toch huil ik om de vreugd die eens ontviel.
Verlatenheid die naar een lichaam jaagt
en eenzaamheid die hunkert naar een ziel

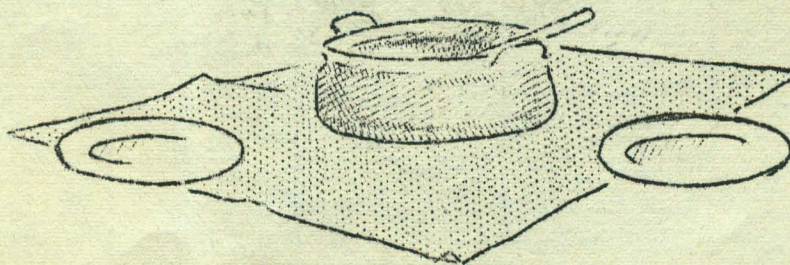
dat is mijn veel te zware rust, nadat
Gij heengingt, om mijn ongeduld.
En in de nacht van heimwee vraag ik wat
er in mij nimmer werd vervuld.

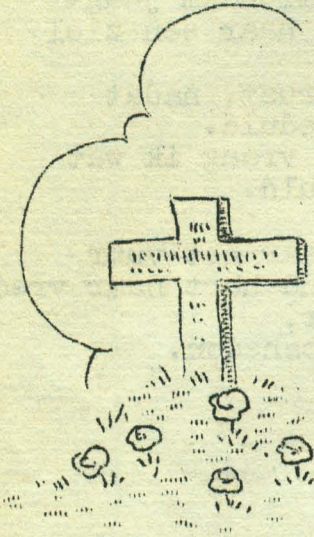
Mijn koude handen zoeken naar het vuur
zoals mijn eeuwig twijfelend hart naar vrede.
Uw wederkeren kent geen uur,
uw liefde gloeit in tijdloosheden.

Wij zitten aan de tafel, maar wij eten niet,
er zijn de tinnen schalen vol verdriet.

Er was een vrouw, zij droeg mij in haar volle schoot,
nu ging zij - och, waarom? - recht in de dood.
Hij is haar man, zij droeg hem voor mij aan het hart,
hij dooft de bleke vlam op tafel, klein van smart.
Ik ben hun kind en heb voor 't eerst geschreid
nu ik het avondmaal voor twee bereid.

Wij zitten aan de tafel, maar wij eten niet,
er zijn de tinnen schalen vol verdriet.

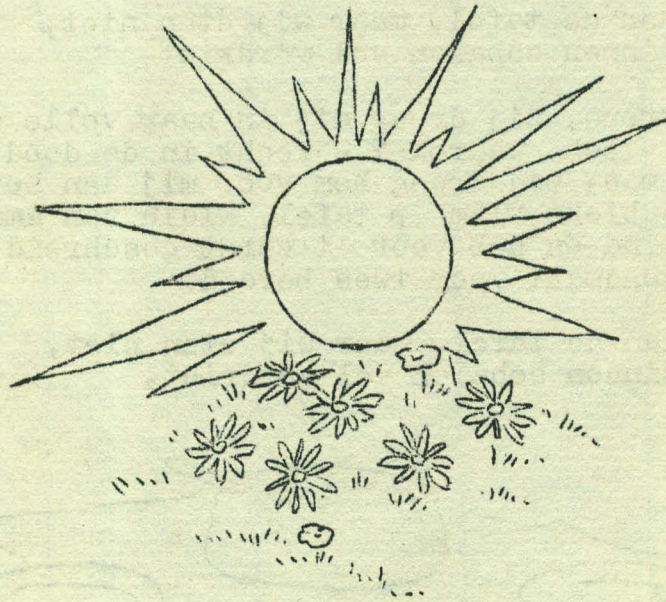

Seringen geuren op uw kleine graf
als vreugde om weemoedigheid.
De kus die ik als afscheid gaf
was moederlijke eenzaamheid

die zuiver rijpt uit ieder celibaat.
Een vrouw blijft met haar diep
beminnen hunk'ren naar 't gelaat
dat zij uit eigen wezen schiep

tot rein aanschouwen. Die nacht
kwam ik, niet langer kind
maar moederlijke vrouw, die wacht
omdat ze heeft bemind.

De lente komt, ik zoek U waar
de zon tuinmadelieven streelt
en waar de wereld klaar
is en niet ingebeeld!

KRINGLEVEN

Ook voor "Ten Mandere" is de zomerperiode gelijk geweest aan: rustperiode. Maar toch! Sedert ons laatste nummer en 't einde van een succesvol eerste jaar heeft het Bestuur geen "roestgevende rust" gekend. Bij het uitreiken van periodiek n° 5 (5.5.61) hadden we onze laatste algemene vergadering die tevens statutair was. Het werd een meevaller over de hele lijn. Ruim 70 aanwezigen om de Hr Maurits Verhaest uit Lendelede te beluisteren over "Doodsgebruiken in Vlaanderen". Iedereen luisterde met gespannen aandacht en vond-spijt het late uur-dat het nog langer had mogen duren. Het Bestuur kwam dan ook onmiddellijk over- een, in een der volgende periodieken deze prachtige voordracht te laten ver- schijnen. Vooraf nog hadden ondergetekende en de Hr Alberik Deprez het jaar- en financieel verslag van de kring voorgedragen.

Onze Voorzitter, de Hr Verholle, las nog eens de statuten voor, waarna deze goedgekeurd werden. Ondertussen had de stemming plaats gehad voor het definitief bestuur en als resultaat van dit "scrutinium" werd bekend gemaakt: Vormen het bestuur van de Heemkundige Kring "Ten Mandere" de Heren Bourgeois Jozef, De Jan Alfons, Demeurisse André, Deprez Alberik, Leroy Robert, Vandromme Antoon en Verholle Rafaël. Het tweede werkjaar kon ingaan.

Op 14.7.61 werd in de bestuursvergadering dit nummer besproken en vastgelegd. We menen te mogen zeggen dat onze hoofdredacteur weer een pluim verdiend heeft, is dit niet ook Uw mening, vriend lezer? In diezelfde bestuursvergadering werden de bestuursfuncties opnieuw verdeeld. De leden van het voorlopig bestuur blijven hun bediening behouden t.t.z. R. Verholle als Voorzitter, J. Bourgeois als Ondervoorzitter, R. Leroy als secretaris, A. Deprez als schatbewaarder, A. Vandromme als hoofdredacteur van de periodiek en A. Demeurisse als archivaris. A. De Jan werd bestuurslid.

Iedereen zal ook, hopen we, het present op prijs stellen dat de Kring aan- biedt aan elk lid, namelijk de prachtige kaart van Izegem, die U vooraan in dit nummer aangetroffen hebt. Het is wellicht niet overbodig hier even te her- halen dat deze kaart ook los kan bekomen worden mits een kleine vergoeding, dit voor degenen die wenssen deze kaart, die nergens elders kan bekomen worden, in te kaderen ofzo.

De meesten onder U hebben voorzeker wel gehoord en zijn gaan kijken naar: "Rumbeke door de eeuwen heen". Hoe komt "Ten Mandere" hier bij te pas? Wel, al was het maar om de inrichters, die zeker veel geleerd hebben van "Izegem in het verleden", van harte te feliciteren om hun heemkundige tentoonstelling: het was prachtwerk, maar ook om aan te stippen dat verschillende onzer leden daar hun groot of klein "steentje" tot het welslagen van die manifestatie, heb- ben bijgebracht.

Een laatste punt nog om te eindigen. Het is mogelijk, we drukken op "moge- lijk", dat in de eerste weken een zeer interessante reis ingericht wordt naar Frans-Vlaanderen en dit onder de leiding van Hr Maurits Verhaest, een kenner bij uitstek van die streek. Hij belooft een dag vol verrassende schoonheden en onverwachte rijkdom!

Hiermee, beste lezer, mogen we dan besluiten. De vernieuwing van het lidmaat- schap is omzeggens gedaan; ons ledenaantal gaat vooruit.

Het Bestuur dankt hier nogmaals alle trouwe leden en wenst "tot kijk" bij de eerstvolgende gelegenheid.